

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY DĚTÍ CHILDREN'S LEISURE TIME ACTIVITIES

Bakalářská práce: 10-FP-KSS-1030

Autor:

Helena STRAKOVÁ

Podpis:

.....

Vedoucí práce: Mgr. Pavlína Housová

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
58	20	0	11	21	6

V Liberci dne: 19. 4. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program Speciální pedagogika)

pro (kandidát): Helena Straková
adresa: U Věže 3, 460 01 Liberec 2
studijní obor (kombinace): Speciální pedagogika pro vychovatele
Název BP: **Volnočasové aktivity dětí**
Název BP v angličtině: **Children's Leisure Time Activities**
Vedoucí práce: Mgr. Pavlína Housová
Konzultant:
Termín odevzdání: duben 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 19. 3. 2010

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): Helena Straková

Datum: 4. 6. 2010

Podpis:

Název BP: VOLNOČASOVÉ AKTIVITY DĚTÍ

Vedoucí práce: Mgr. Pavlína Housová Podpis:

Cíl: Porovnání nabídky zájmových aktivit a její využití žáky 2. stupně vybraných základních škol s různým zaměřením.

Požadavky: Formulace teoretických hledisek, projektování průzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.

Metody: Dotazník

Literatura: BLÁHA, V. *Volný čas, výchova a sociální formování žáků základní školy v době mimo vyučování*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980.
HÁJEK, B. a kol. *Děti, vedoucí, volný čas*. 1. vyd. Praha: IDM MŠMT, 2004. ISBN 80-86784-06-01.
HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B. *Pedagogika volného času*. 2. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-569-5.
SAK, P. *Proměny České mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8.

Čestné prohlášení

Název práce: Volnočasové aktivity dětí
Jméno a příjmení autora: Helena Straková
Osobní číslo: P08000149

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucí bakalářské práce.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložila elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 19. 4. 2011

Helena Straková

Poděkování

Na tomto místě děkuji Mgr. Pavlíně Housové za čas, odborné vedení, poskytnuté rady a připomínky při zpracování bakalářské práce.

Anotace

Tématem této bakalářské práce jsou volnočasové aktivity dětí. Pro přehlednost je práce rozdělena na dvě části – teoretickou a empirickou. Teoretická část je věnována všeobecným informacím o volném čase, o činitelích, ovlivňujících volný čas dětí, o formách a zařízeních zájmového vzdělávání a v neposlední řadě o osobnostním vývoji jedinců v období puberty. V empirické části je možné nahlédnout do výsledků kvantitativního výzkumu, který byl proveden pomocí dotazníku a sděluje, jak využívají nabídku zájmových aktivit žáci 2. stupně ve svých základních školách a jaká je četnost poskytované nabídky těchto škol. Konkrétně se jedná o žáky sedmých tříd základních škol s různým zaměřením v Liberci.

Klíčová slova

Volný čas, volnočasové aktivity, zájmy, zájmové vzdělávání, činitelé výchovy, rodina, žáci, vrstevníci, osobnostní vývoj, střední školní věk, základní škola, specifické zaměření.

Abstract

The bachelor thesis deals with leisure-time activities of children. The thesis is for better clarity divided into two parts – theoretical and empirical. The theoretical part is devoted to general information about leisure time, factors influencing leisure-time of children, forms and institutions of voluntary education and last, but not least, the development of individual's personality during adolescence. The results of quantitative research are presented in the empirical part. The research was conducted using form of questionnaire and presents, how primary school pupils exploit the offer of leisure-time activities in their schools and what is the quantity of these activities. The questioned group comprised 7th grade pupils of variously oriented primary schools in Liberec.

Keywords

Leisure time, leisure-time activities, interests, voluntary education, factors of education, family, pupils, contemporaries, personality development, middle school age, primary school, specific orientation

Vorwort

Das Thema dieser Bachelorarbeit behandelt Freizeitaktivitäten von Kindern. Der Übersicht halber ist die Arbeit in 2 Teile gegliedert – in einen theoretischen und in einen empirischen Teil. Der theoretische Teil befasst sich mit allgemeinen Informationen über Freizeit, über Faktoren, welche die Freizeit von Kindern beeinflussen sowie über Formen und Einrichtungen der Interessenausbildung. Nicht zuletzt bildet auch die individuelle Entwicklung der jungen Erwachsenen in Zeit der Pubertät ein Thema des theoretischen Teils.

Im empirischen Teil besteht die Möglichkeit, einen Einblick in die Ergebnisse quantitativer Forschung zu gewinnen, die mit Hilfe eines Fragebogens durchgeführt wurden. Die Ergebnisse zeigen, wie die Schüler der 2. Stufe das Angebot der Interessenaktivitäten in ihren Grundschulen ausnützen und wie die Häufigkeit des gewährten Angebots dieser Schulen ist. Es handelt sich konkret um Schüler von 7. Klassen der Grundschulen in Liberec mit verschiedener Fachrichtung.

Schlüsselwörter

Freizeit, Freizeitaktivitäten, Interessen, Interessenausbildung, Faktoren der Ausbildung, Familie, Schüler, Zeitgenossen, Persönlichkeitsentwicklung, Mittelschulalter, Grundschule, spezifische Fachrichtung.

Obsah

Úvod	11
TEORETICKÁ ČÁST	13
1 Volný čas	13
1.1 Způsob trávení volného času	13
1.2 Formy aktivit volného času	14
1.2.1 Aktivní využití volného času	14
1.2.2 Pasivní využití volného času.....	15
1.2.3 Prevence sociálně patologických jevů.....	18
2 Činitelé ovlivňující volný čas dětí.....	18
2.1 Rodina.....	18
2.2 Škola.....	20
2.3 Vrstevníci.....	21
3 Zájmové vzdělávání.....	22
3.1 Formy zájmového vzdělávání	22
3.2 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání.....	23
3.2.1 Střediska volného času	23
3.2.2 Školní družina	23
3.2.3 Školní klub	25
3.2.4 Základní umělecké školy a jazykové školy	25
3.3 Prostory pro zájmové vzdělávání.....	25
3.3.1 Hřiště a jiné herní prostory	25
3.3.2 Zařízení v místě bydliště.....	26
4 Osobnostní vývoj.....	26
4.1 Střední školní věk - pubescence.....	27
4.1.1 Tělesný vývoj.....	27
4.1.2 Vývoj poznávacích funkcí	28

4.1.3	Citový vývoj.....	29
4.1.4	Charakteristika osobnosti.....	30
4.1.4.1	Zájmy, schopnosti a dovednosti	30
4.1.4.2	Potřeby	31
4.1.4.3	Vztahy	31
EMPIRICKÁ ČÁST		33
5	Výzkumný projekt	33
5.1	Cíl výzkumu.....	33
5.2	Stanovení předpokladů	33
5.3	Výzkumná otázka.....	33
5.4	Výzkumný vzorek	33
5.5	Metody a techniky výzkumu.....	34
6	Průběh a zpracování výzkumu	34
6.1	Interpretace výsledků – 1. část.....	35
6.2	Interpretace výsledků – 2. část.....	45
7	Závěry šetření.....	51
8	Moje doporučení.....	53
Závěr		54
Seznam použité literatury		55
Seznam grafů.....		57
Seznam tabulek.....		57
Přílohy.....		58

Úvod

Předkládaná bakalářská práce se zabývá problematikou volného času, především volnočasovými aktivitami dětí. Pojem volný čas je pro každého z nás něčím jiný. Pro jednoho může znamenat trávení volných chvil sledováním televizních pořadů, další se v této době věnuje četbě, jiný rád provozuje sporty apod. Dalo by se říci, že volný čas úzce souvisí s určitou rekonvalescencí organismu. V podstatě každá činnost, kterou člověk uskutečňuje nad rámec svých pracovních povinností, může být chápána jako volnočasová.

V současné době se volnočasová činnost dostává do stále větší pozornosti nejrozličnějších zájmových organizací, které se starají o možnosti realizace volného času. Umožňuje tak jedincům věnovat se různým činnostem, které ho více rozvíjí, a to vše pod pedagogickým dohledem. Tato činnost je velmi žádoucí především jako prevence proti vzniku sociálně patologických jevů. Je tedy nadmíru důležité dbát u dětí a mládeže na to, jakým způsobem tráví svůj volný čas.

Mladé generaci je třeba ukazovat možnosti trávení volného času, zvláště v době, kdy jejich hlavním zájmem je počítač, díky němuž si vytvářejí svůj virtuální svět, v němž prožívají především úspěchy. Často ztrácejí schopnost mezilidské komunikace, umění řešit konflikty a problémy, které se u nich začínají vyskytovat. V rámci volného času se děti a mládež mohou pod odborným pedagogickým vedením i nadále vzdělávat, učit se překonávat první životní neúspěchy, poznávat nové kamarády apod.

Velmi důležitým faktorem byl přechod některých běžných základních škol na školy se specifickým zaměřením. V dnešní době mají především rodiče široké pole možností, do jaké základní školy své dítě mohou umístit. Pokud u dítěte zjistí například hudební talent, může navštěvovat základní školu s rozšířenou hudební výukou nebo je-li dítě sportovně nadané, jistě bude rádo docházet do školy s rozšířenou sportovní výukou. Umístění dítěte do specializované základní školy má nesporně několik výhod. V rámci vyučování dítě absolvuje více učebních hodin odborného předmětu, na který se škola zaměřuje, než v běžné škole, další výhodou je, že na tento předmět dochází celá třída, což utužuje kolektiv a v neposlední řadě úspěchy jednotlivce jsou jak ve třídě, tak i v celé škole kladně hodnoceny.

Školy se specifickým zaměřením nabízejí také pestrou paletu dalších zájmových kroužků, na které mohou děti docházet ve svém volném čase. Tyto činnosti jsou velmi výhodné jak z finančního, ale především z časového hlediska, jelikož jsou provozovány přímo v budově školy, často ihned po vyučování. Poskytnutá nabídka

zájmových aktivit a jejich využívání dětmi je podrobně zpracováno v empirické části bakalářské práce.

Empirické části bakalářské práce předchází její teoretická část, která se důkladně věnuje volnému času, způsobům jeho trávení, formám volnočasových aktivit, stejně jako činitelům, ovlivňujícím volný čas dětí, což jsou především rodina, škola a vrstevníci. Zabývá se také formami zájmového vzdělávání, společně se školskými zařízeními a prostory pro zájmové vzdělávání. Hlavní důraz je kladen na osobnostní vývoj jedinců ve středním školním věku, především na tělesný a citový vývoj, charakteristiku osobnosti a vývoj poznávacích funkcí. Jedincům tohoto věku byl předložen dotazník, na základě kterého byl vypracován kvantitativní výzkumný projekt.

Tento výzkumný projekt je zpracován v druhé části bakalářské práce, zvané empirická. Výzkumným vzorkem jsou žáci sedmých tříd pěti základních škol s různým specifickým zaměřením. Výzkum si klade za cíl zjistit, jak tito žáci využívají nabídku zájmových aktivit ve svých kmenových školách a jaká je na těchto školách četnost poskytované nabídky.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Volný čas

Volný čas je považován za dobu, která nám umožňuje svobodnou volbu jakékoli činnosti. Je charakterizován dobrovolností, výběrovostí a společenskou akceptovatelností, přičemž často plní funkci relaxační, sloužící k odpočinku nebo pro pobavení, či pro rozvoj našich znalostí. (Hájek, 2004, s. 25)

Volný čas lze chápat jako pravý opak činností zaměřených na práci a plnění povinností. Za volný čas je možné považovat zábavu, odpočinek, rekreaci, zájmové činnosti a vzdělávání nebo společensky prospěšnou činnost.

Za volný čas dětí není možné považovat vyučování a s ním spojené činnosti, sebeobsluha, povinnosti spojené s rodinou a domácností, péče o zevnějšek a osobní věci a jiné časové ztráty. Rovněž aktivity zajišťující biologickou existenci dítěte (spánek, jídlo, hygiena) nelze zahrnovat pod pojem volný čas. (Pávková, 2008, s. 13)

Aktivity prováděné ve volném čase lze jinými slovy nazvat výchova volným časem. Tento pojem zahrnuje formy, použité metody a příslušné instituce sloužící jako prostředky výchovy. Označuje institucionální a obsahové působení prostřednictvím sdružení, různých zařízení nebo médií. (Pávková, 2003, s. 12)

Zajištění kvalitního trávení volného času dětí má na svědomí rozvoj obecných i specifických schopností mladé generace a současně utlumí vývoj negativních sociálních znaků. V oblasti volného času se nejen rozhoduje o vývoji talentu mladého člověka společně s naplněním jeho potřeb a zájmů, ale zároveň se potlačují sklony k záporným sociálním vlivům.

Z ekonomického hlediska je důležitý pozitivní vliv volnočasových aktivit na mladou generaci z důvodu ušetření financí, které by bylo nutné vynaložit na možnou kriminalitu a narkomanií dětí a mládeže. (Sak, 2000, s. 131)

1.1 Způsob trávení volného času

Způsob, jak mladší dítě tráví svůj volný čas, závisí z velké části na rodičích. Ve starším školním věku se děti snaží upravit si svůj volný čas po svém a přestávají být na volbě rodičů tak závislí. Volný čas je možné rozdělit do tří složek:

- **Relaxační složka** – jedná se o čas strávený formou odpočinku, ovšem mimo dobu nezbytně nutnou pro biologicky podmíněnou obnovu sil – spánek. Patří sem také veškerý fyzický odpočinek – lenošení a zahálka. Tato složka volného

času je spojena především s fyzickým, ale i duševním odpočinkem a je možné jí také nazvat „dolce far niente“, což v překladu znamená „sladké nicnedělání“.

- **Zábavní složka** – tato část volného času se týká především aktivního odpočinku, který lze rozdělit na dvě formy – aktivní a pasivní. Za aktivní můžeme považovat činnost v zájmovém kroužku nebo občanském sdružení, rekreační sportovní aktivitu, pobyty na rekreačním turistickém zájezdu. Do pasivní formy je zahrnuto sledování televize, poslech rádia nebo CD, návštěva divadla, kina či koncertů, posezení s přáteli, schůzka s partnerem, jakož i rodinné oslavy a návštěvy.
- **Vzdělávací složka** – pod takto označeným volným časem si můžeme představit veškeré aktivity, při kterých si děti rozšiřují své vědomostní znalosti a dovednosti. Patří sem pěstování koníčků, působení v různých spolcích, občanských sdruženích a jiných organizacích. (Hájek, 2004, s. 26 - 28)

1.2 Formy aktivit volného času

Volný čas mohou děti a mládež trávit naprosto libovolně. V žádném dalším věkovém období nebudou schopné zajímat se o tak široké spektrum zájmových aktivit jako právě v dětství a dospívání. V dospělém věku jdou většinou jedinci cestou omezení okruhu zájmů a prohlubování určitého druhu aktivity.

V současné době není vývoj volnočasových aktivit dětí příliš pozitivní. Stále častější je spíše pasivita, konzumnost a vyhledávání nenáročných činností. Spolu s tím se snižuje četnost aktivit. Existuje však jedna činnost, kterou je možné považovat za každodenní – sledování televize. Avšak tato činnost začíná mít velmi silnou konkurenci v trávení velké části volného času u počítače.

Mezi činnostmi, které rychle mizí z vybraných zájmových aktivit dětí, je vzdělávání. Tento směr může mít celospolečenský a ekonomický dopad, neboť moderní civilizační procesy vystihuje provázanost vzdělanosti, ekonomiky, kultury a vědy.

1.2.1 Aktivní využití volného času

Aktivní trávení volného času znamená pro děti smysluplné prožití doby mimo vyučování. Pokud je dítěti nabídnuta pestrá paleta aktivit, nemá pak chuť ani možnost

zabývat se takovým druhem činnosti, jako jsou ničení majetku, fyzické napadání vrstevníků či jiných osob, požívání alkoholu nebo jiných drog.

Činnost a odpočinek, které lze považovat za aktivní by měl podle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy splňovat tyto funkce:

- *„Aktivní přístup dětí a mládeže k provádění této činnosti*
- *Kompenzace jednotvárné zátěže (při vyučování, dlouhém sezení, nerovnoměrném zatěžování jednotlivých oblastí mozku a nervové soustavy apod.)*
- *Posilování zdravého způsobu života a zdraví.*

U dětí a mládeže rozlišujeme následující formy aktivit:

- *Fyzická aktivita realizovaná organizovanou tělovýchovou a sportovní činností a neorganizovanou tělovýchovou a sportem*
- *Zájmová činnost s účastí na práci ve výtvarných, přírodovědeckých, technických, hudebních kroužcích apod.*
- *Pohyb na čerstvém vzduchu spojený s fyzickou aktivitou (s turistikou, prací na zahradě apod.)*
- *Společenská činnost prováděná v co nejvyšší míře venku a při pohybové aktivitě*
- *Zábava kompenzující duševní napětí a přispívající k rozvoji osobnosti.“*

1.2.2 Pasivní využití volného času

Ne všechny děti chtějí trávit svůj volný čas aktivní činností, záměrně se vyhýbají aktivitám nabízeným rodiči či školským zařízením a raději se věnují tzv. nicnedělání. Ale ani to je časem neuspokojuje a dostávají se do stavu, že přeci jen nějakou činnost vyvíjet chtějí. Ale protože se odmítají podřídit jakékoli autoritě, zakládají vlastní skupinky (party), které mohou vykonávat také nějakou aktivitu, ale jen jimi zvolenou. A jelikož nechtějí dělat nic namáhavého, soustředí se hlavně na činnost sociálně patologickou, což je požívání drog, šikanování, kriminalita, záškoláctví, vandalismus, násilné chování, rasismus apod. Do této skupiny však patří i takové děti, které tráví celé hodiny sezením u televize nebo hraním her na počítači.

Média, počítače

Negativní vliv na děti může mít sledování televize, především té komerční. Pro dítě, které chce být bavěno, aniž by vynaložilo sebemenší námahu, je tento druh zábavy

zcela ideální. Jakékoli aktivní formy využívání volného času jsou pro tyto děti příliš vyčerpávající.

Jak velký vliv mají média a počítače na psychiku dětí je prodiskutovááno již několik desítek let. Nejen že jsou chroničtí sledovači těchto médií neustále konfrontováni s násilím, současně s tím mívají poškozen zrak, pohybový aparát, oběhový systém i nervovou soustavu. Trvalé sledování akčních filmů a hraní videoher způsobuje zkreslený pohled na důsledky násilného chování akčních hrdinů, se kterými se mnoho dětí ztotožňuje. (Čermák, 1998, s. 90 – 91)

V posledních letech je sledování televize vytlačováno činností spojenou s počítačem, který se dnes stává základní výbavou domácností. Původně měly počítače sloužit jako pomocníci při urychlování přenosů informací a tím i rozšiřovat náš obzor a nikoli vytvářet na nich závislost. Je velké množství počítačových her, které plní funkci výchovnou a vzdělávací, ale ty nejsou tak lákavé jako hry plné násilného chování. Jestliže činnost s počítačem začne nahrazovat jiné aktivity, může na nich u dětí vytvořit závislost. (Hájek, 2004, s. 87 - 88)

Šikana

Ačkoli by si někteří lidé mohli myslet, že šikana se v naší zemi objevuje až v posledních letech, opak je pravdou. Šikanu zažívali již před mnoha lety především vězni a mladí muži na vojně. Tato „zábava“ se později přenesla i mezi mládež, do dětských domovů, internátů a často i do učňovských škol. Jelikož se tato negativní aktivita zalíbila i dětem podstatně mladšího věku, je možné se stále častěji setkávat s šikanou na druhém stupni základních škol, v občasných případech i na prvním stupni.

Šikanou se rozumí fyzické a psychické omezování nebo týrání jedince v kolektivu a objevuje se v různých věkových i sociálních skupinách. Setkat se s ní je možné ve všech typech škol a školských zařízeních, ve vězení, armádě, sportovních klubech, ale i v rodině či zaměstnání. Šikanovat je možné různými variantami a metodami a obvykle má agresor nad svou obětí jak fyzickou, tak i početní převahu. (Vágnerová, 2000, s. 89 – 92)

Drogy

Velmi častou a nejlépe dostupnou drogou jsou cigarety. Děti začínají z počátku kouřit z nudy a mylných představ, že jsou blíž dospělosti. Ačkoli jim první cigarety nemusí chutnat, snaží se to překonat, aby se vyrovnaly svým starším kamarádům.

Neuvědomují si, že jsou cigarety návykové a jsou jen krůček od jiných, podstatně těžších drog.

Užívání zdraví škodlivých látek je rozšiřujícím se jevem mezi dětmi a mládeží. Toxikomanie má za následek psychické změny jako euforii a narkomanie vyvolává stav omámení. Děti se užíváním drog snaží utéci z reality, ale návykové látky způsobují rozvrat struktury celé jejich osobnosti. Při léčení drogově závislých nestačí jenom odvykání, ale je nutné upravit i jejich společenské vztahy. Stejně nebezpečné je i požívání alkoholu. Jednorázové užití jakékoli zdraví škodlivé látky se může velmi rychle změnit v závislost. (Fischer, 2009, s. 88 - 95)

Party

Pokud děti vyrůstají v prostředí, ve kterém se cítí být ostraněné a neužitečné, hledají zájem a porozumění někde jinde. Často nacházejí přízeň v partách vrstevníků, kteří jsou na tom podobně. Tyto party se pak bezcílně potulují mimo bydliště a hledají různá povyražení. Jelikož si sami nevědí rady se svým volným časem, podlehnou lehce vlivu nejsilnějšího člena party a jsou ochotni provádět i činnost, která má kriminální charakter. V takových skupinách se vysoce hodnotí agresivní chování prováděné na nevinných lidech. Dokonce i spory uvnitř skupiny se řeší násilně. Neagresivními jedinci skupina dokonce pohrdá. (Matoušek, 2003, s. 84 - 86)

Sekty

Běžnými lidskými potřebami je touha po lidské blízkosti a naděje na spasení. Obě tyto potřeby mohou být naplněny právě v sektě. Jedinci nejsou povinni poslouchat, ale silný vůdce na ně působí tak, že se podřizují dobrovolně. Členové sekty nemusejí o ničem přemýšlet a rozhodovat a nést za svá rozhodnutí odpovědnost. Sekta jim pomáhá uniknout od reality.

Vůdce sekty bývá většinou charismatický a od svých členů vyžaduje naprostou oddanost. Mladí lidé těmto vlivům velmi rádi podléhají, protože zde nacházejí podporu a soudržnost. Nejsou si však vědomi, jak jsou sektou pozvolna obírání o vlastní názor a vlastní pohled na situaci kolem, jak jsou odlučováni od rodiny a přátel. Za jakýkoli osobní nebo kolektivní neúspěch je v členech sekty pěstován pocit viny. Současně s tím jim je vnucována myšlenka, že mimo sektu nejsou nic.

Z tohoto důvodu je pro jedince těžké se od sekty odtrhnout. Velmi často již zpřetrhali předchozí vztahy s rodinou a bývalými přáteli. I když se k tomuto kroku nakonec rozhodnou a sektu opustí, nejsou schopni situaci zvládnout a obracejí se o pomoc k psychologům nebo psychiatrům. (Cenková, 2010, s. 112 – 113)

1.2.3 Prevence sociálně patologických jevů

Pojem prevence je možné si představit jako souhrn opatření, která mají předcházet jakémusi nežádoucímu jevu. Jako příklad lze uvést drogové závislosti, nemoci, nehody, zločiny, sociální konflikty, násilí, neúspěchy ve škole, aj. Opatření tohoto typu se nazývají preventivní. (Průcha, 2008, s. 187)

Při výchovném procesu se klade velký důraz na prevenci, která je zpracovaná podle stupně ohrožení dětí a mládeže:

- **Nespecifická primární prevence** – sem patří všechny aktivity, které se zaměřují a podporují zdravý životní styl a současně si osvojují pozitivní chování díky volnočasovým činnostem.
- **Specifická primární prevence** – jejím cílem je předcházení a omezení výskytu nejruznějších projevů rizikového chování dětí.
- **Všeobecná prevence** – je zaměřena na běžnou populaci, u které nebyla zjištěna náchylnost k rizikovému chování.
- **Selektivní prevence** – orientuje se na děti, u kterých je možné očekávat zvýšenou hrozbu rizikového chování.
- **Indikovaná prevence** – směřuje k jednotlivcům i skupinám, u kterých se již vyskytly rizikové projevy v chování, ať ve škole, tak i v rodině. (Hájek, 2008, s. 92 – 93)

2 Činitelé ovlivňující volný čas dětí

Osobnost dítěte se postupně formuje v průběhu jeho vývoje působením nejruznějších činitelů. Již při svém narození dostává do vínku určité předpoklady, které díky vlivu sociálního prostředí buď úspěšně rozvíjí, nebo nikoli. Hlavními činiteli, utvářejícími individualitu člověka jsou rodina, škola, vrstevníci, aj. (Hájek, 2008, s. 33)

2.1 Rodina

Ve výběru zájmů ve volném čase dětí a mládeže hraje zásadní roli rodina, a to jednak jako nejpřirozenější skupina ve společnosti, tak i jako časově první výchovné prostředí dítěte. Aktivity, které si dítě vybírá, jsou dány nejen množstvím volného času, osobnostními předpoklady dítěte, ale i tím, jaké hodnoty rodina považuje za důležité, finančními možnostmi rodičů a jejich představami, jakým způsobem by

mělo jejich dítě svůj volný čas trávit. Často se zde promítají i nenaplněná přání rodičů a jejich vlastní ctižádost. To může mnohdy dítě povzbudit k vyšším výkonům nebo naopak v něm vyvolat pocit méněcennosti. (Hájek, 2004, s. 30)

Rodina je podle Nakonečného (1999) také velmi významnou sociální skupinou. Dochází v ní ke stimulaci různých dispozic, které vedou k vývoji schopností a dovedností ve všech složkách osobnosti. Rodina má za úkol uspokojit veškeré základní duševní potřeby dítěte, což vede ke zpevnění jeho pocitu jistoty a bezpečí. Na základě vzájemných vztahů s jednotlivými členy rodiny si dítě osvojí různé postoje, normy a vzorce chování, ze kterých vyplynou jejich sociální role. Rodina je pro dítě vzorem také z hlediska sexuální identity, který bude mít význam pro jeho rodičovskou roli v budoucnu. Pokud chování rodičů neodpovídá normě, neplní své základní funkce a neuspokojuje základní potřeby dítěte, negativně ovlivňuje jeho pozdější rodičovské postoje.

Aby byla rodina funkční, musí plnit tyto funkce:

- Biologicko-reprodukční
- Sexuálně-regulační
- Socializační
- Ekonomickou
- Výchovnou
- Ochrannou (Průcha, 2008, s. 202)

Způsob výchovy v rodině je ovlivňován celou řadou faktorů – věk, sociální postavení a vzdělání rodičů, počet lidí v rodině, jejich vzájemné vztahy a soužití a kvalita rodinné výchovy. Negativní výchovný vliv mají rodiče, kteří na první místo staví své profesní a materiální úspěchy, na zájmy svých dětí nemají čas. (Vališová, 1994, s. 45 – 46)

Existuje několik typů rodinné výchovy:

- **Demokratická výchova** – jejími základními rysy je demokracie a pochopení. Rodiče i děti si vzájemně důvěřují, komunikace mezi nimi je na správné intelektuální a sociální úrovni. V rodině jsou nastavena pravidla, která všichni respektují.
- **Autoritativní výchova** – hlavními znaky jsou striktní příkazy a zákazy ze strany rodičů, prosazují svou moc bez ohledu na názor dítěte. Vzájemná komunikace neexistuje.

- **Liberální výchova** – vyznačuje se benevolentním přístupem rodičů, kdy je dětem vše dovoleno. Rodiče na dítě nekladou žádné požadavky a tím se zbavují sociální zodpovědnosti.
- **Zanedbávající výchova** – je založena na nevšímavosti a nedbalosti rodičů. Ti mají zájem pouze o své aktivity, výchovou se příliš nezabývají.
- **Nadměrně starostlivá výchova** – vyznačuje se ochrannými sklony a nadměrnou starostlivostí ze strany rodičů. Dítě se stává manipulativní a svým chováním si vynucuje neustálou pozornost až poslušnost rodičů.
- **Disharmonická výchova** – typické pro tento typ výchovy je rozporuplnost rodičů. Jejich reakce jsou často ovlivňovány náhlými popudy a náladami. Neumí stanovit jasná a smysluplná pravidla. (Průcha, 2008, s. 289)

2.2 Škola

Každá škola svým způsobem významně přispívá k osvojení si aktivního nebo pasivního přístupu dětí a mládeže, k trávení volného času a hlavně k optimální kvalitě volnočasových aktivit dětí a mládeže. Na základě § 118 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) školská zařízení pro zájmové vzdělávání nabízejí výchovné, vzdělávací, zájmové či tematické rekreační akce, zajišťují osvětu pro žáky, studenty a pedagogické pracovníky.

Škola zaujímá ve výchovném procesu své specifické místo. Jejím posláním je v první řadě vzdělávání, do kterého se může počítat i výchova a vzdělávání při volnočasových aktivitách. Škola však vyplňuje volný čas dětí pouze částečně, i když nabídka zájmových kroužků je na mnohých školách bohatá. Škola se snaží nabídnout dítěti možnost prožít úspěch a to hlavně v činnostech, které by ho bavily a díky kterým by získala na dítě patřičný vliv a vedla ho k pozitivním aktivitám, které mu z nejrůznějších důvodů (sociálních, materiálních, atd.) nemůže rodina poskytnout, i když po nich dítě touží. (Hájek, 2008, s. 141)

Primární tendencí se stává rozšíření funkce školy i do oblastí realizování volného času pro všechny věkové kategorie. Jelikož se škola nachází téměř v každé obci, je pro děti i rodiče nejdostupnějším a nejpřirozenějším místem, kde je možné trávit volný čas.

V očích dětí nepatří škola mezi prostředí, kde by chtěli trávit svůj volný čas, proto školy začaly organizovat různé jednorázové aktivity, jako např. umělecké či sportovní

soutěže, výlety a návštěvy historických památek, lyžařské výcviky nebo školy v přírodě.

Vliv školy by měl směřovat k posílení podpory zájmových činností a volnočasových aktivit dětí. Z tohoto důvodu začaly po roce 1990 vznikat školy se specifickým zaměřením. Byly to původně běžné základní školy, které se rozšířily o třídy se zaměřením. Toto zaměření (hudební, sportovní, počítačové, výtvarné, atd.) dává dětem možnost věnovat se tomu, co je baví a v čem vynikají. Velkou výhodou je také to, že děti za svými koníčky nemusí často daleko dojíždět, ale věnují se jim po skončení vyučování přímo ve škole.

2.3 Vrstevníci

Na vývoj osobnosti dítěte má vliv nejen rodina a škola, ale i děti stejné věkové úrovně – vrstevníci. V této kategorii se promítají nejrozumnější možné aktivity, které může dítě či mladý člověk naplňovat v neformálních skupinách svých kamarádů. Velmi záleží na tom, jaké hodnoty tato skupina uznává. Může to být skupina, která tráví svůj volný čas žádoucím způsobem (např. v nějakém sdružení, nebo to může být obyčejná parta kamarádů), nebo naopak skupina s negativním postojem k obecně uznávaným hodnotám (organizovaná např. jako gang či pouliční parta) a působící ve společnosti destruktivně. Avšak obě tyto skupiny velmi ovlivňují výběr aktivit dětí ve svém volném čase. (Hájek, 2004)

Ve skupině vrstevníků mohou její jednotliví členové uznávat odlišné hodnoty a jednat podle jiných norem, než jaké si dítě osvojilo v rodině. Dítě se pak často ocitá na křižovatce rozhodnutí, kterou z těchto hodnot a norem si zvolit. Zda jednat podle toho, co ho naučili rodiče, ale tím se vystavit sankcím ze strany vrstevnické skupiny, nebo si naopak osvojit hodnoty kamarádů a dostat se tak do konfliktu s rodiči.

Vrstevnické skupiny mohou existovat uvnitř nějaké instituce nebo vznikají naprosto spontánně. Příslušnost k takové skupině rozhodujícím způsobem zasahuje do života dítěte a zároveň určuje náplň jeho volného času. Některé skupiny jsou často nositeli určité zvláštní subkultury a mohou mezi ně patřit sportovní a počítačové fanoušci, fanoušci nejrozumnějších hudebních stylů a skupin, ekologové, sprejeři či náboženské skupiny. Existují však i takové skupiny, které představují rizikové prostředí spojené s patologickými jevy, jako např. různé sekty, extremistické skupiny, delikventi a drogová společnost. (Pávková, 2008, s. 34)

Velice zajímavý je pohled na vzájemný vliv dítěte a skupiny vrstevníků. Jedinec v ní zaujímá určitou pozici a přijímá nejrozličnější role a plní očekávání v závislosti na cílech skupiny. Každý jedinec si nese své vlastní role z vnějšku – dívka může být sestrou, dcerou, žákyní apod. v každé plní různá očekávání a používá jiná schémata chování. Dítě si postupně osvojuje přecházení z jedné společenské role do jiné. Ve své vrstevnické skupině (kroužku, klubu, oddílu) se dítě může stát organizátorem, mluvčím, šaškem, rejpačem či naopak pracantem.

Naopak pozici ve skupině dítě získává na základě jeho oblíbenosti a osobní moci. Rozhodně to ale neznamená, že velmi oblíbené dítě má ve skupině nejhlavnější slovo při rozhodování, to může mít i méně oblíbený jedinec. Pozice ve skupině lze dělit z těchto hledisek:

- **Pozice podle oblíbenosti** – určují se na základě žebříčku od populárního k trpěnému, až mimo stojícímu jedinci.
- **Pozice podle uznání** – na základě stupnice rozeznáváme vůdce, pomocníky, soupeřníky, jedince pasivní a periferní.

3 Zájmové vzdělávání

Zájmové vzdělávání je komplex poznávacích, výchovně vzdělávacích, rekreačních a jiných činností, které poskytují účastníkům účelné a efektivní naplnění volného času zájmovou aktivitou, zaměřenou na nejrozličnější oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve specializovaných zařízeních, především ve střediscích volného času (např. dům dětí a mládeže), školních družinách a klubech, atd. Plní funkci vzdělávací, výchovnou, kulturní, sociální, zdravotní a preventivní a současně vede účastníky k sebepoznávání a seberealizaci, k objevování a následnému rozvíjení svých schopností.

3.1 Formy zájmového vzdělávání

Zájmové vzdělávání lze uskutečňovat na základě § 2 vyhlášky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání těmito formami:

- příležitostnou výchovou, vzdělávací, tematickou a zájmovou rekreační činností vykonávanou ve školském zařízení pro zájmové vzdělávání,
- pravidelnou výchovou, zájmovou a vzdělávací činností,
- táborovou činností a další činností spojenou s pobytem mimo školská zařízení pro zájmové vzdělávání,

- osvětovou činností včetně shromažďování a poskytování informací pro děti, žáky a studenty k prevenci sociálně patologických jevů,
- individuální práci.

3.2 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

3.2.1 Střediska volného času

Středisko pro volný čas dětí může udělovat metodickou, odbornou nebo materiální pomoc účastníkům zájmového vzdělávání, případně školám a školským zařízením. Vykonává svou činnost zpravidla po celý školní rok a to i ve dnech, kdy neprobíhá školní vyučování.

Podle § 2 vyhlášky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR č. 432/1992 Sb., o střediscích pro volný čas dětí a mládeže je možné popsat poslání a činnost střediska následovně:

- středisko vykonává výchovně vzdělávací a rekreační činnost pro děti a mládež v jejich volném čase a to během celého roku. Jedná se o pravidelnou nebo příležitostnou zájmovou činnost, individuální práci a soutěže,
- pravidelná zájmová činnost se realizuje v zájmových útvarech, kterými jsou kluby, kroužky, soubory nebo kurzy,
- příležitostná zájmová činnost se plní formou jednorázových nebo cyklických akcí, jako jsou zejména přednášky, besedy a exkurze,
- prázdninová činnost se uskutečňuje formou odborných soustředění a táborů jako zakončení činností zájmových kroužků vykonávajících svou činnost během školního roku, dále formou táborů a krátkodobých akcí určených především pro děti a mládež, kteří nemají dosud vyhraněné zájmy,
- individuální práce se uplatňují při výchovně vzdělávací činnosti s talentovanými dětmi.

3.2.2 Školní družina

Školní družina má výchovnou, vzdělávací a rekreační funkci především pro žáky 1. stupně základní školy v době mimo vyučování a v době školních prázdnin. V některých případech může být do školní družiny zařazen i žák z druhého stupně základní školy. Je nejčastěji rozdělena na oddělení, ve kterých bývá až 30 žáků.

Školní družina se zaměřuje na velké množství činností, které vhodným způsobem působí na děti:

Pedagogická činnost

Základní činností školní družiny je pravidelná pedagogická práce na jednotlivých odděleních s dětmi, které jsou přihlášeny k pravidelné školní docházce. Družina je pro děti k dispozici jak ráno před začátkem vyučování, tak i odpoledne po poslední vyučovací hodině. Děti zde mají možnost si odpočinout nebo se mohou připravovat na další vyučování. (Hájek, 2007, s. 9 – 16)

Odpočinek

K odpočinku jsou dětem k dispozici různé podložky nebo koberce, odkud mohou sledovat filmy či se zabývat poslechovou činností. Za klidové činnosti je možné také považovat hraní společenských her. (Holeyšovská, 2003, s. 8)

Příprava na vyučování

Za přípravu na vyučování je možné považovat několik okruhů aktivit:

- Vypracování domácích úkolů – písemných.
- Zábavnou formou procvičování učiva, které je v té době probíráno ve škole – např. různé didaktické hry.
- Praktické doplňování poznatků při aktivitách jak venku – vycházky, exkurze, tak v místnosti - při práci na počítači, četbě.

Aktivní činnost

Školní družina se současně s klidovým odpočinkem a přípravou na vyučování zabývá i aktivní činností. Jedná se o organizování různých zájmových aktivit, konaných převážně venku na hřišti či v parku. Tyto činnosti lze provozovat pouze v odpoledních hodinách.

Volnočasové aktivity

Školní družina nabízí také zájmové kroužky, které mohou navštěvovat děti různých věkových kategorií, často předem daných věkovým rozpětím. Děti zde mohou rozvíjet své znalosti a dovednosti, získané ve škole, nebo se naučit novým. Jedná se o kroužky sportovní (např. florbal, házená), výtvarné, taneční, dramatické, aj. (Hájek, 2008, s. 144 – 146)

3.2.3 Školní klub

Školní klub je zaměřen na žáky druhého stupně základní školy a žáky víceletých gymnázií, jejichž maximální věk odpovídá žákům deváté třídy základní školy. Školní klub může být úzce spjat se školní družinou a mohou organizovat společné aktivity. Základní činností školního klubu je zajištění různých druhů aktivit formou zájmových kroužků či příležitostných akcí. Do školního klubu mohou docházet děti pravidelně, nebo jen do některých kroužků. Na rozdíl od školní družiny, je klub bezplatný. (Hájek, 2008, s. 147)

Klub nabízí zájmové vzdělávání žákům jedné nebo několika škol podle § 6 vyhlášky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání a vykonává činnost ve dnech školního vyučování a je možné ho navštěvovat i v době školních prázdnin.

3.2.4 Základní umělecké školy a jazykové školy

Do zájmového vzdělávání beze sporu patří jazykové školy a základní umělecké školy.

- **Základní umělecká škola** – je založena na předpokladu určitého uměleckého nadání dítěte, které je v něm v průběhu let rozvíjeno. Toto nadání se může týkat jakéhokoli z oborů, které umělecká škola nabízí – hudebního, tanečního, výtvarného či literárně-dramatického. Nejnadanější děti mají možnost využít této volnočasové aktivity k přípravě na své budoucí studium na školách, umělecky a pedagogicky zaměřených – konzervatoře, střední, vyšší odborné a vysoké školy. Umělecká výchova se tak stává důležitým komponentem ve vývoji osobnosti široké základny žáků, studentů a dospělých.
- **Jazyková škola** – svým zaměřením se zařazuje mezi vzdělávací zájmovou aktivitu, jejímž hlavním cílem je seznámení se a zdokonalení ve výuce cizích jazyků. Tuto školu může navštěvovat každý, bez rozdílu věku.

3.3 Prostory pro zájmové vzdělávání

3.3.1 Hřiště a jiné herní prostory

Dnešní životní podmínky dětí vedly především k novému pochopení významu jednoduchých herních prostor, jako jsou:

- herní koutky v bytě, případně v samostatném dětském pokoji,
- školní dvory upravené k tomuto účelu,

- herní prostory v supermarketech, hotelích, v bankách a jiných komerčních i kulturních institucích,
- přechodné dětské koutky,
- ulice her a další prostory,
- volné zelené plochy a areály spontánních her v městských parcích. (Sak, 2000)

3.3.2 Zařízení v místě bydliště

Mezi hlavní typy patří:

- zařízení klubového typu (klubovny, kluby dětí a mládeže),
- střediska volného času, domy dětí a mládeže nebo kulturní střediska,
- místní sportovní zařízení (plavecké bazény a koupaliště, sportovní hřiště, tělocvičny, zařízení pro zimní sporty).

V poslední době se objevily při budování zařízení některé nové důrazy:

- větší ohled k potřebám dětí s postižením při budování hřišť a speciálních zařízení volného času,
- nové typy hřišť, uspokojující zájem mládeže o nové sporty (skateboardové rampy, dráhy pro cyklotrial, atd.),
- podpůrná opatření (zajištění dětí při pobytu). (Sak, 2000)

4 Osobnostní vývoj

Osobnost člověka prochází složitým vývojem již od prvních okamžiků po narození a je ovlivněna velkým množstvím činitelů. Jako základní je možné označit vrozené předpoklady. Neméně důležitou roli má prostředí, které na jedince bezprostředně doléhá, a to především sociální prostředí, důležití jedinci a sociální skupiny. Velký vliv na vývoj člověka má také způsob výchovy, především vztahy mezi členy rodiny. Z velké části je člověk ovlivňován též svou vlastní aktivitou, snahou o dosažení předem zvolených cílů.

Vývoj osobnosti probíhá naprosto odlišnou rychlostí jak v různých věkových obdobích, tak v různých složkách vývoje. Do těchto složek patří rozumový, tělesný, citový, volní a sociální rozvoj. (Hájek, 2008, s. 83 - 84)

4.1 Střední školní věk - pubescence

Pubescence je důležité období v životě dítěte, ve kterém dochází k zásadním změnám jak po stránce tělesné, tak i psychické. Nejčastěji probíhá mezi 12. a 15. rokem života, tedy u žáků druhého stupně základní školy. Projevy dospívání jsou naprosto individuální, někteří toto období prožijí zcela v klidu, jiní velmi bouřlivě. Pubescence bývá také často nazývána obdobím druhého vzdoru, který se hlavně projevuje zvýšenou kritikou k autoritám. V této chvíli velmi záleží na předchozí výchově, jaké byly vzájemné vztahy mezi dítětem a dospělými, ovlivňujícími jeho vývoj. Velkou roli hraje i přístup dospělých k dospívajícím, dokáží-li je respektovat a chápat jejich časté změny nálad.

Dospívání probíhá zcela odlišně u dívek a chlapců. Dívky dospívají průměrně dříve než chlapci, a to jak po duševní, tak i po tělesné stránce. Odlišné jsou zpravidla i změny v chování – dívky mívají první část puberty bouřlivější než druhou. (Hájek, 2008, s. 91)

4.1.1 Tělesný vývoj

Po tělesné stránce dochází ke zcela jasně viditelným změnám. Zatímco vývoj hrudního koše je pozastaven, horní i dolní končetiny začínají velmi usilovně růst. To často způsobuje psychickou nevyrovnanost, neboť se dítě cítí neohrabaně a nedokáže se s tímto tělesným vývojem ztotožnit. Přípomínky a ironické poznámky od okolí ohledně jejich vzhledu prožívají velmi negativně a díky tomu na ně i nepřiměřeně reagují. (Cenková, 2010, s. 18)

V období pubescence dochází také ke změnám ve vývoji kardiovaskulárního systému. Objem srdce se zvětšuje, ovšem průměr krevních cév nikoli. To může mít za následek:

- Bolest hlavy
- Únavu
- Slabost

Za nejtypičtější znak tělesného vývoje je možné považovat pohlavní zrání. Dochází k němu kolem 12. roku věku dítěte. Dívky bývají ve vývoji zpravidla o dva roky rychlejší než chlapci, ovšem i mezi jednotlivci stejného pohlaví se tato věková hranice může podstatně lišit. Může k tomu docházet na základě jejich zdravotního stavu, výživou, sociálním prostředím, vrozenými dispozicemi i systémem volného

času. Pohlavní zralost bývá zpravidla ukončena mezi 15. a 16. rokem, nikoli však zralost duševní a sociální.

Pohlavní dozrávání velmi úzce souvisí se zájmem o opačné pohlaví, o nové zážitky a myšlenky, o sledování jiného žánru filmů než doposud, o přiblížení se k životu dospělých. Je proto důležité, aby dospívající měl v dospělých, kteří ho obklopují, oporu a pochopení, nestával se terčem jejich posměchu. Pro dospělé je toto období také velmi náročné, měli by umět na nové zájmy dětí správně reagovat, neodmítat je a naopak je nenásilně usměrňovat. (Hájek, 2008, s. 92)

4.1.2 Vývoj poznávacích funkcí

- **Vnímání** – je úzce spjato s rozvojem myšlení, pozornosti a logické paměti. Výrazně se u dospívajícího zlepšuje orientace v prostoru, stejně jako je přesnější vnímání času.
- **Pozornost** – v období dospívání dochází ke zkvalitnění pozornosti, pubescent se lépe soustředí, má větší stálost a mnohem lépe dokáže přenášet pozornost. Je však také často roztěkaný, což způsobuje přehnané zaujetí vlastními myšlenkami. Díky hojným zkušenostem se zdokonalují i různorodější a přesnější představy.
- **Paměť** – v této době dochází ke zkvalitňování logické paměti, projevující se hlavně přesností, větším rozsahem a trvalostí paměti, stejně jako lepší pohotovostí při vybavování poznatků. Také mechanická paměť se vyvíjí natolik, že ke konci puberty dosahuje již svého vrcholu. Častá neochota učit se látce, která dospívajícího nezaujala, je způsobena rozlišením a upevňováním jeho zájmů. V tuto chvíli má velmi důležitou úlohu motivace.
- **Myšlení** – v období dospívání dochází v myšlení k velmi zásadním změnám. Především zlepšení analýzy a syntézy vede k přechodu od konkrétního k logickému a abstraktnímu myšlení. Pubescent již plně chápe podstatu a smysl jevů a předmětů, jakož i vztahy mezi nimi, zvládá utvářet hypotézy u řešení problémů a dokáže o nich diskutovat, zvládá i obtížnější úsudek. Oproti tomu nedostačující zkušenosti zapřičiňují jeho unáhlené a neobjektivní závěry. Je to také dáno jeho citovou nevyrovnaností a vznětlivostí. Při dobrém vedení k uvědomování si problémů, jejich samostatném řešení a podporování

aktivity se myšlení dospívajících může dostat na velmi vysokou úroveň. Poznatky získané zkušeností jsou mnohem hlubší a trvalejší nežli teoretické.

- **Řeč** – vývoj řeči úzce souvisí s rozvojem myšlení. Dospívajícím se rozšiřuje aktivní i pasivní slovník, zvládnou plynule mluvit v delších větách a používají složitější souvětí. Velmi rádi také užívají neobvyklé pojmy, slangové výrazy, přezdívky či nově vytvořený slovník, kterému rozumí pouze někteří jejich kamarádi. V řeči obou pohlaví se velmi často vyskytují hrubé výrazy. V přítomnosti vrstevníků je jejich řeč abnormálně hlučná, což provádějí záměrně, s cílem na sebe upozornit. Vývoj řeči je z velké části podmíněn společenským prostředím, ve kterém jedinec vyrůstá. Velký vliv na styl řeči má hlavně výběr vhodné literatury, rozhovory s dospělými a v neposlední řadě i kulturní a společenské aktivity.
- **Představivost** – ve starším školním věku dochází k velkému oživení fantazie. Nastává zlepšení jak reprodukční představivosti (pubescent si umí představit, o čem ostatní hovoří), tak i tvůrčí fantazie, na základě které je dospívající schopen najít nová řešení problému. To mu také pomáhá při zvládání např. konstrukčních a karetních her, při hře v šachy nebo umělecké tvorbě. Velmi často se také pubescenti odreagovávají tzv. denním sněním, díky němuž se uzavírají do vlastního světa fantazie a sní o svých nesplněných přáních. Je zde však nebezpečí, že jedinec „utíká“ od problémů ke svým snům natolik často, že ztrácí kontakt s okolním světem a tím se odtrhuje od společnosti. (Hájek, 2008, s. 92 - 94)

4.1.3 Citový vývoj

City hrají velmi důležitou roli v životě pubescenta. Jsou ovlivňovány jak působením nynějšího sociálního prostředí, tak i toho předchozího. Jedinec středního školního věku již dokáže ovládat své citové projevy a jeho city jsou podstatně hlubší a pestřejší než dřív. Rozdílně jsou přijímány citové projevy u dívek a chlapců, neboť pokud je dívkám tolerován pláč, u chlapců je považován spíše za projev slabosti. Naopak agresivní chování a vulgární projevy jsou respektovány více u chlapců než u dívek. V období dospívání jsou pro jedince typické časté změny nálad, výkyvy v citových projevech od nadšení k pesimismu, společně se sklonem k sentimentalitě. Nezřídka se objevují i zcela nečekané výbuchy vzteku nebo naopak nekontrolované záchvaty

smíchu. Velké konflikty nastávají mezi pubescentem a dospělými v rodině, a to díky snaze se osamostatnit a nebýt pod jejich vlivem. Na dospívajícího mají jak pozitivní tak i negativní vliv jiní dospělí, kteří na něj přímo (učitel, vychovatel, jiný příbuzný) nebo nepřímo (zbožňovaný idol, se kterým se ztotožňuje) působí. Časté změny nálad mají na svědomí také neshody mezi sourozenci i vrstevníky.

Na pozitivní a negativní city mají nemalý vliv i ostatní společenské vazby. Do těch kladných je možné zařadit přátelství, kamarádství, lásku, soucit, něžnost. Za záporné lze považovat žárlivost, soužení, strach, zloba, vzdor, nenávisť, úzkost.

Mezi citové projevy je možné považovat i zájem o určité oblasti lidské činnosti. Důležitý vliv na city dospívajícího vyvolává jeho vztah k přírodě a společnosti. Díky volnočasovým aktivitám, zaměřeným právě těmito směry, se utváří v jedinci schopnost chápat krásu v životě, přírodě i v mezilidských vztazích a možnost utvořit si vlastní názor na různé hudební směry, styly oblékání nebo hodnotu uměleckých děl. (Hájek, 2008, s. 94 - 96)

4.1.4 Charakteristika osobnosti

V dospívajícím věku určují osobnost především postoje, vzory, ideály, temperament, potřeby, zájmy, schopnosti, dovednosti, sebehodnocení a životní plány. Vývoj vlastností pubescenta je především ovlivňován jeho vrozenými dispozicemi, současně také výchovou a začleněním do sociálního prostředí.

4.1.4.1 Zájmy, schopnosti a dovednosti

Období staršího školního věku, nebo-li dospívání, se projevuje rozvíjením a rozlišováním jak stávajících schopností, tak i objevováním schopností nových. Současně s tím má jistě každý jedinec nějaké schopnosti vyhraněné a upevněné již z dob předchozích. Všechny jeho schopnosti a následně i dovednosti se projevují výrazně při takových aktivitách, kde dosahuje výborných výsledů a které ho uspokojují.

Stejně jako schopnosti, tak i zájmy jsou u pubescentů mnohem hlubší a trvalejší než v předchozím období. Nejvýraznější je doba okolo 13 let, kdy dochází k jejich vyhraněnosti a tato volba se může projevit i při výběru budoucího povolání. Současně v této době dochází k diferenciaci mezi zájmy dívek a chlapců. (Hájek, 2008, s. 98)

4.1.4.2 Potřeby

Všichni dospívajícími mají nějaké potřeby. V tomto věku se objevuje naprosto nová biologická potřeba – sexuální. V tomto případě se jedná spíše o uspokojení na erotické úrovni, k plnému uspokojení většinou dochází v pozdějším věku. Pubescenti však začínají mít první zkušenosti s líbáním a osaháváním, prožívají své první lásky. Dostávají se tak do období, kdy by měli být o sexu dostatečně a hlavně včas informováni. (Cenková, 2010, s. 20)

Mezi základní potřeby dospívajícího jedince patří i potřeby sociální, mezi které patří hlavně potřeba uznání, potřeba nových zkušeností, potřeba citové odezvy nebo přizpůsobení se s vrstevníky. Žáci středního školního věku zažívají celou řadu sociálních změn – změny nálad, zhoršení v učení, konflikty s kamarády, sourozenci, nepořádnost, nedodržování osobní hygieny, obdiv ke zcela novému hudebnímu žánru, negativní postoj k jídlu, k rodičům a jejich přátelům. (Cenková, 2010, s. 21)

4.1.4.3 Vztahy

V období dospívání se zásadně mění vztah mezi pubescentem a dospělými. Dříve uznávané autority (rodiče, učitelé) se stávají terčem kritiky ze strany dospívajícího. Ačkoli umí pozitivně hodnotit např. spravedlnost nebo sebeovládání, za naprosto negativní považují ješitnost, nespravedlnost a ironické postoje. Ze strany dospělých je dobré se vyvarovat podceňování schopností pubescentů, jakéhokoli jejich ponižování, ironizování, přehlížení, zákazů či nějakého nespravedlivého trestání.

Pro tento věk je naprosto typická touha po samostatnosti, odpoutání se od vlivu rodičů. Vzniká zde velká potřeba odlišit se od ostatních – stylem oblékání, chování, způsobem řeči. Jelikož mají sami dospívající zájem být součástí společnosti (hlavně mezi vrstevníky), je žádoucí jim umožnit zapojení se do nejrůznějších činností, kde mohou navázat hodnotné mezilidské vztahy nebo získat sociální zkušenosti.

Důležitou úlohou ve formování osobnosti pubescenta je i vztah k sobě samému – sebeuvědomění a sebehodnocení. Jedinec se v tomto období pohybuje mezi oběma extrémy, jednou se jeví jako přehnaně sebevědomý, jindy má pocit méněcennosti, což často vede ke konfliktům s okolím. Na jeho sebevědomí mají zcela zásadní vliv právě společenské vztahy – mezi vrstevníky i dospělými. Právě názory vrstevníků jsou pro něj to nejdůležitější. Pokud se s nimi dostane do dlouhodobého konfliktu, může to na něj působit velmi stresově a často to vede ke zkratovému jednání.

Na formování zdravého sebevědomí má velký vliv podpora pubescenta v činnostech, při kterých může zužitkovat své schopnosti a dovednosti, rozvinout iniciativu a tvořivost a také prožívat uspokojení. Současně s tím ovlivňuje růst jeho sebeuvědomění i pozitivní vliv dospělého – vychovatele, který dokáže objektivně ohodnotit výsledek jeho činnosti i drobných úspěchů. (Hájek, 2008, s. 96 - 99)

EMPIRICKÁ ČÁST

5 Výzkumný projekt

Ve druhé části bakalářské práce byl proveden výzkum mezi žáky druhého stupně základních škol s odlišným zaměřením, které se nacházejí v nejrozličnějších částech města Liberce. Výzkum byl zaměřen na trávení volného času těchto dětí. Nejvíce pozornosti bylo věnováno zájmu dětí o ty zájmové aktivity, které jim jejich škola nabízí.

5.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem tohoto výzkumného úsilí bylo provést sociologické šetření mezi žáky sedmých tříd základních škol s různým zaměřením, orientované na četnost nabídky zájmových aktivit, kterou dětem poskytuje jejich kmenová škola. Současně cílem výzkumu bylo zjistit, jak je dětmi tato nabídka využívána a zda ji upřednostňují před ostatními zájmovými aktivitami.

Vzhledem k charakteru problematiky, není cílem tohoto výzkumu získat vyčerpávající souhrn informací, který by byl považován za všeobecně platný závěr. Výzkum tedy pouze popisuje reprezentativní vzorek a slouží především k potvrzení či vyvrácení předpokladů.

5.2 Stanovení předpokladů

Předpoklad č. 1

Lze předpokládat, že více než polovina žáků 2. stupně základních škol vyhledává zájmové aktivity související se specializací své kmenové školy.

Předpoklad č. 2

Lze předpokládat, že více než polovina žáků 2. stupně základních škol upřednostňuje nabídku zájmových aktivit ve své kmenové škole.

5.3 Výzkumná otázka

Jak využívají nabídku zájmových aktivit žáci 2. stupně ve svých základních školách a jaká je četnost poskytované nabídky těchto základních škol?

5.4 Výzkumný vzorek

Výzkum byl proveden s dostupným výzkumným vzorkem. Jednalo se o žáky sedmých tříd z pěti předem vybraných základních škol v Liberci. Tyto školy jsou

charakteristické tím, že mají určité zaměření. Byly vybrány základní školy s tímto zaměřením:

- ZŠ a ZUŠ Jabloňová, Liberec, hudební zaměření
- ZŠ Vrchlického, Liberec, počítačové zaměření
- ZŠ Liberec, Sokolovská, sportovní zaměření
- ZŠ Liberec, Sokolovská, odloučené pracoviště náměstí Míru, výtvarné zaměření
- ZŠ praktická a ZŠ speciální Liberec, Orlí, žáci z praktické třídy

5.5 Metody a techniky výzkumu

Výzkumná část bakalářské práce byla vypracována testovým ověřováním platnosti předpokladů za použití:

- Dotazníku
- Sumarizace výsledků dotazníku

Dotazník je podle Gavory (2000, s. 99) nejpoužívanější metodou zjišťování údajů. Je určen především pro hromadné získávání dat, a proto je považován za ekonomický výzkumný nástroj.

V dotazníku byly zvoleny převážně uzavřené otázky, s různými variantami odpovědí, aby se respondenti nezalekli náročností vymyšlených odpovědí. Z důvodu nejednotvárnosti byly do dotazníku začleněny i otevřené otázky, které respondenta neomezují a nevnucují mu volbu.

Dotazníky byly v průběhu měsíce ledna 2011 předány prostřednictvím několika známých autorky této bakalářské práce do sedmých tříd příslušných základních škol, po předchozí domluvě se zástupci škol (třídní učitelé a zástupci ředitele). Z důvodu velké nemocnosti ve všech oslovených školách byly získány z původně plánovaných 100 respondentů vyplněné dotazníky od 84 dětí. Návratnost dotazníků tudíž byla 84%.

Pro výzkumná šetření byla použita kvantitativní metoda s využitím techniky analýzy dat, která byla provedena v programu Microsoft Excel.

6 Průběh a zpracování výzkumu

Výzkum probíhal v pěti různých základních školách. Z tohoto důvodu se první část vyhodnocení zjištěných výsledků věnuje charakteristice každé z těchto škol, aby byla zřejmá jejich specializace a především zaujetí respondentů o zájmové aktivity

orientované na specializaci jejich kmenové školy. Konkrétní zaměření se týká otázek č. 1, 2, 8 a 15.

Druhá část zpracování výsledků výzkumu se zaměřuje na porovnání zbývajících odpovědí respondentů ze všech pěti základních škol s ohledem na předem dané předpoklady.

6.1 Interpretace výsledků – 1. část

ZŠ a ZUŠ Jabloňová, Liberec – třída s rozšířenou hudební výukou

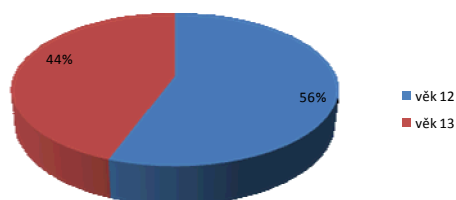
Tato základní škola se nachází na okrajové části města Liberce, ve čtvrti Pavlovice. Od roku 1989 je specializovaná na rozšířenou výuku hudební výchovy. Její součástí je základní umělecká škola, která zajišťuje nástrojovou výuku pro žáky této školy. Zvýšená dotace hodin na hudební výchovu je řešena v rámci učebního plánu základní školy a hudební nauky ZUŠ, v současné době i v rámci nového školního vzdělávacího plánu.

Žáci jsou do třídy s rozšířenou hudební výukou přijímáni na základě talentových zkoušek, které probíhají před zápisem do první třídy. Od druhého pololetí první třídy děti začínají hrát na jeden ze čtyř základních hudebních nástrojů – klavír, zobcová flétna, housle a violončelo. V průběhu studia navštěvují pěvecké sbory působící ve škole.

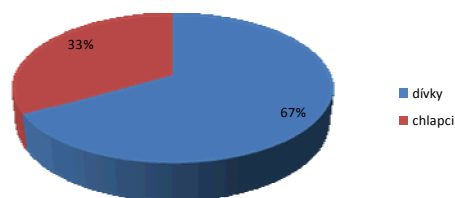
Otázky č. 1 a 2

Věk a pohlaví

Graf č. 1 - členění respondentů podle věku

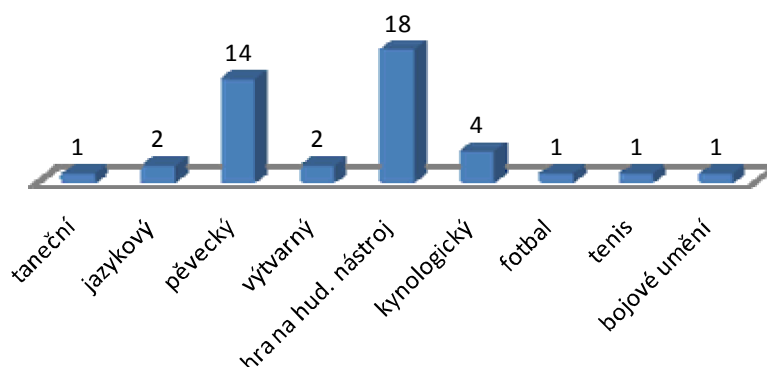
Graf č. 2 - členění respondentů podle pohlaví

Ve třídě základní školy Jabloňová bylo v den konání výzkumu přítomno 18 respondentů, a jak je patrné z výše uvedeného grafu, převážná většina byly dívky (67%). Graf č. 1 poukazuje na věkové členění respondentů, kteří jsou z větší části dvanáctiletí, ostatním je 13 let.

Otázka č. 8 Kterou z uvedených zájmových aktivit navštěvuješ?

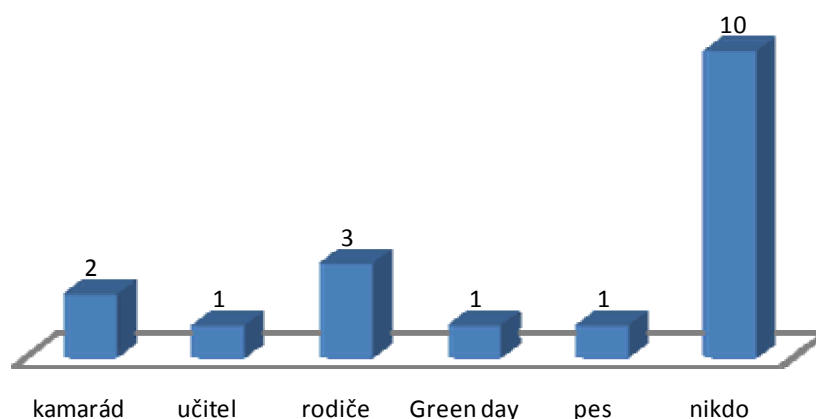
Graf č. 3 - členění respondentů podle zájmových aktivit

Jak již bylo výše uvedeno, ve třídě této školy vyplnilo dotazník 18 respondentů a stejný počet se věnuje hře na hudební nástroj (viz graf č. 3). Je to proto, že chtějí-li žáci navštěvovat hudební třídu, musí po celou dobu svého studia docházet na tuto zájmovou aktivitu. Že se jedná o základní školu zaměřenou na rozšířenou výuku hudební výchovy, dokazuje i další zájmová aktivita s vysokým počtem respondentů, a to pěvecký kroužek, který od druhého stupně není povinný. Žáci jsou za tyto aktivity odměněni a současně motivováni účastí na různých večírcích pořádaných přímo ve škole nebo vystoupením na jarních a vánočních koncertech, které se konají každoročně v libereckém divadle F. X. Šaldy.

Otázka č. 15 Kdo je tvůj idol?

Graf č. 4 - členění respondentů podle idolů

Nahlédnutí do nitra respondentů a zjištění, zda-li se ztotožňují s nějakým svým idolem, to byl důvod pro zařazení této otázky do dotazníku. Dalo by se předpokládat, že žáci ze třídy s rozšířenou výukou hudební výuky budou mít idol převážně z hudební sféry, ovšem graf č. 4 poukazuje na pravý opak. Pouze jeden respondent má jako idol hudební skupinu (Green day), oproti tomu 10 respondentů nemá idol žádný. Lze to chápat buď tak, že v této třídě jsou velké osobnosti, které chtějí být samy sebou nebo svůj idol nechtěli napsat.

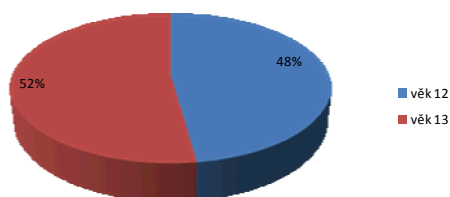
ZŠ Vrchlického, Liberec – třída s rozšířenou počítačovou výukou

Tato škola se nachází v Nových Pavlovicích, jedné ze čtvrtí města Liberce a je zaměřena na výpočetní techniku. Žáci jsou přijímáni do 5. ročníku na základě výběrového řízení ze všech libereckých a dokonce i některých mimo libereckých škol. Žáci těchto tříd mají kromě běžné výuky podle rozšířených osnov pro třídy s matematickým a přírodovědným zaměřením ve svém rozvrhu zařazenu informatiku. Žáci se od páté třídy seznamují s počítači prostřednictvím kreslicích programů, jednoduchých textových editorů a různých programovacích jazyků. Po ukončení devítileté docházky zvládají uživatelské programy typu Word a Excel, po absolvování nejrozličnějších seminářů (kurzy grafiky, tvorby www stránek, Visual Basic atd.) jsou schopni vytvořit samostatnou práci, kde použijí své znalosti v praxi.

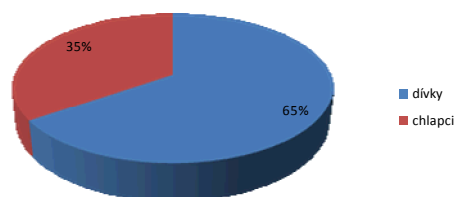
Otázky č. 1 a 2

Věk a pohlaví

Graf č. 5 - členění respondentů podle věku

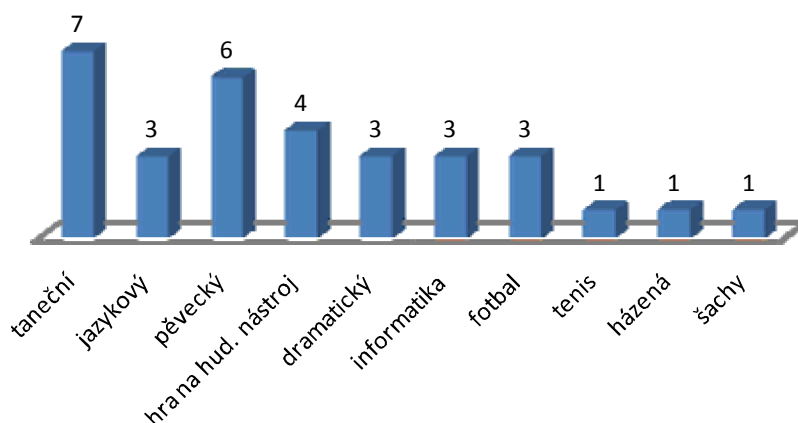
Graf č. 6 - členění respondentů podle pohlaví

Výše uvedený graf č. 5 nám sděluje, že převážná většina respondentů sedmé třídy základní školy Vrchlického je ve věku 13 let (48%), ostatní jsou dvanáctiletí. V této třídě bylo v den, kdy byl prováděn průzkum, přítomno 23 respondentů, z toho 15 dívek a 8 chlapců. Tato skutečnost je skutečně zarážející, a to z důvodu tak malého počtu chlapců v matematické třídě s rozšířenou počítačovou výukou.

Otázka č. 8 Kterou z uvedených zájmových aktivit navštěvuješ?

Graf č. 7 - členění respondentů podle zájmových aktivit

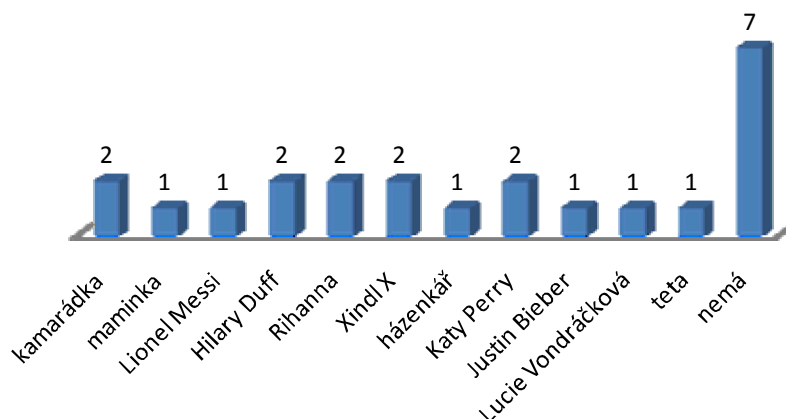

Graf č. 7 poukazuje na různorodost zájmových aktivit respondentů třídy, jejíž specializace je rozšířená výuka informatiky. Dalo by se předpokládat, že právě tato aktivita bude nejrozšířenější, ale graf vykazuje jinou skutečnost, a to, že mimo vyučování docházejí na informatiku 3 respondenti. Z toho je možné usuzovat, že žákům postačuje výuka informatiky v rámci školního vyučování a nemusí si získané znalosti rozšiřovat na dobrovolné zájmové aktivitě. Za velmi zvláštní lze považovat ty zájmové aktivity, které jsou zastoupeny ve větší míře, jako jsou taneční (7 respondentů) a pěvecký kroužek (6 respondentů), stejně jako hra na hudební nástroj (4 respondenti). Pozoruhodné je na tomto faktu to, že žáci, kteří se zaměřují na

matematiku rozšířenou o informatiku, velkou část svého volného času věnují značně odlišným aktivitám.

Otázka č. 15 Kdo je tvůj idol?

Graf č. 8 - členění respondentů podle idolů

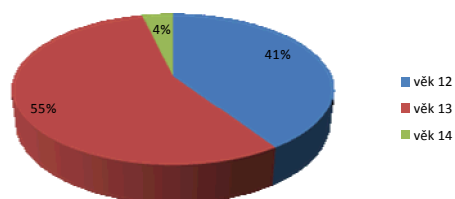
Z tohoto grafu lze vyčíst, že většina respondentů se ztotožňuje s nějakým idolem (69%), z toho více než polovina je z hudební sféry, což je běžný jev u mladých lidí. Ovšem i u těchto žáků se vyskytuje značná část těch, kteří nemají žádný idol (31%).

ZŠ Liberec, Sokolovská – třída s rozšířenou sportovní výukou

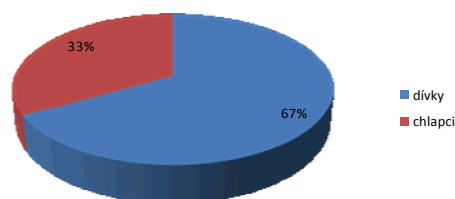
V liberecké čtvrti Pavlovice se nachází základní škola, jejímž hlavním posláním je poskytovat žákům úplné základní vzdělání s důrazem na všestrannost získaných vědomostí a dovedností. Specializací této školy je volejbalové sportovní zaměření, kterému se žáci mohou věnovat od šestého ročníku.

Od roku 2009 došlo z podnětu Českého volejbalového svazu a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ke změně statutu sportovních tříd se zaměřením na volejbal v celé republice. Ze sportovních tříd byla vytvořena tzv. sportovní střediska, do kterých jsou zařazeni nejen žáci kmenové školy, ale i žáci z jiných škol v regionu. Žáci tohoto sportovního střediska absolvují mimo běžných vyučovacích předmětů i 3 hodiny tělesné výchovy týdně, z toho jednu výukou plavání ve školním bazénu a zbylé dvě na sportovních hrách, kde převládá volejbal.

Graf č. 9 - členění respondentů podle věku

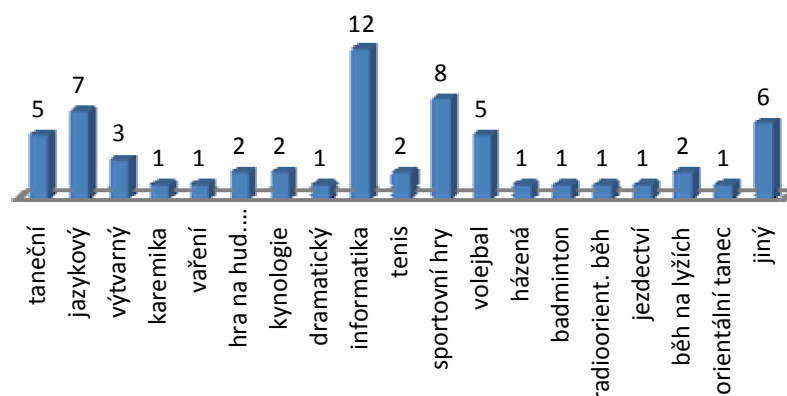
Graf č. 10 - členění respondentů podle pohlaví

Díky grafu č. 9 je možné pozorovat rozdělení respondentů na základě jejich věku. Největší část tvoří čtrnáctiletí (55%), další velkou skupinou jsou třináctiletí (41%) a nejméně je dvanáctiletých respondentů (4%). V době provádění výzkumu bylo ve třídě základní školy Sokolovská 27 žáků, z toho většinu tvořily dívky (67%).

Otázka č. 8 Kterou z uvedených zájmových aktivit navštěvuješ?

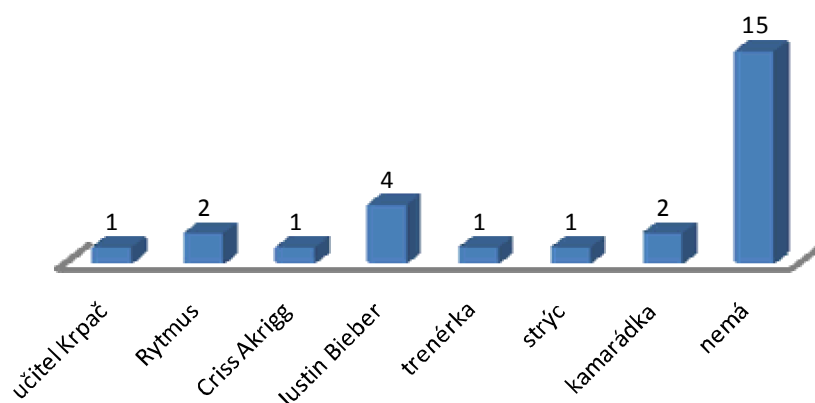
Graf č. 11 - členění respondentů podle zájmových aktivit

Graf č. 11 ukazuje, že žáci sedmé třídy základní školy Sokolovská mají největší rozmanitost zájmových aktivit ze všech pěti základních škol, kterými se tento výzkum zabývá. Až paradoxně se největší počet respondentů (12) věnuje informatice, tedy podstatně více, než ve třídě školy, která se na informatiku specializuje. Velká část respondentů se ovšem věnuje právě sportovním aktivitám, na které se orientuje jejich kmenová škola. Specializace této školy je volejbal, kterému se však věnuje pouze 5 respondentů. Je to předně z důvodu, že tato aktivita není povinná. Dalším důvodem může být věk respondentů, kteří přicházejí do období puberty a často ztrácejí o jakékoli aktivitu zájem.

Otázka č. 15 Kdo je tvůj idol?

Graf č. 12 - členění respondentů podle idolů

Více než polovina z 27 respondentů sedmé třídy základní školy zaměřené na volejbal se neidentifikuje s žádným idolem, jak je patrné z výše uvedeného grafu č. 12. Ostatní respondenti mají svůj idol z různých odvětví, větší skupinu zaujímají zpěváci (Rytmus, Akriigg a Bieber).

ZŠ Liberec, Sokolovská, odloučené pracoviště náměstí Míru – třída s rozšířenou výtvarnou výukou

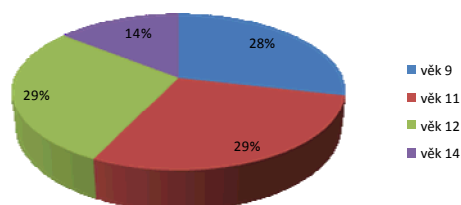
Tato základní škola se nachází v liberecké čtvrti Ruprechtice a jejím hlavním zaměřením je vzdělávání rozšířené o výtvarnou výuku. Škola v předchozích letech působila jako samostatný objekt, ovšem z důvodu nenaplnění žáků ve třídách bylo rozhodnuto o jejím zrušení. Na základě značného zájmu rodičů a širší veřejnosti o pokračování působení školy byla škola zachována, ovšem již jako odloučené pracoviště základní školy Sokolovská, která se nachází v nedalekých Pavlovicích.

Ještě před vzniklými problémy se škola začala specializovat na rozšířenou výtvarnou výuku, což trvá i po sloučení se školou Sokolovská. Jsou zde pořádány nejrůznější výtvarné akce, nejznámější je Zlatý štětec, kterého se mohou zúčastnit žáci ze všech škol z celého Libereckého kraje.

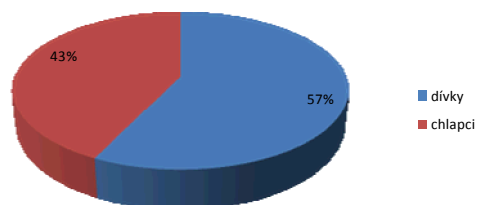
Otázky č. 1 a 2

Věk a pohlaví

Graf č. 13 - členění respondentů podle věku

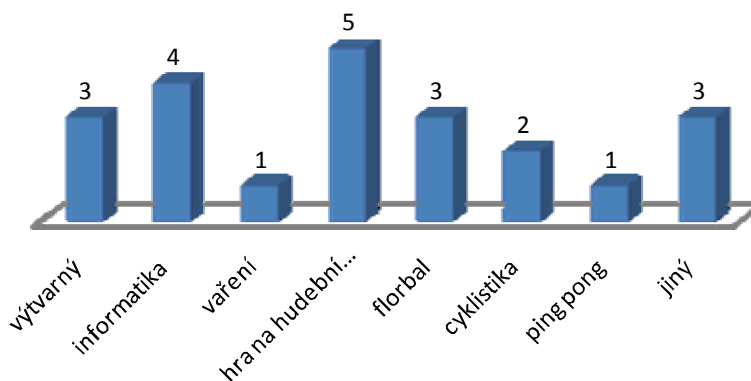
Graf č. 14 - členění respondentů podle pohlaví

Z grafu č. 13 je patrné, že dotazníky vyplňovali věkově rozdílní respondenti. Je to z důvodu velké absence žáků v sedmé třídě základní školy Sokolovská, odloučené pracoviště na náměstí Míru, proto byly dotazníky rozdány i v jiných třídách. I přes tuto snahu bylo pouze 7 respondentů, kteří dotazník vyplnili, z toho 4 dívky a 3 chlapci.

Otázka č. 8 Kterou z uvedených zájmových aktivit navštěvuješ?

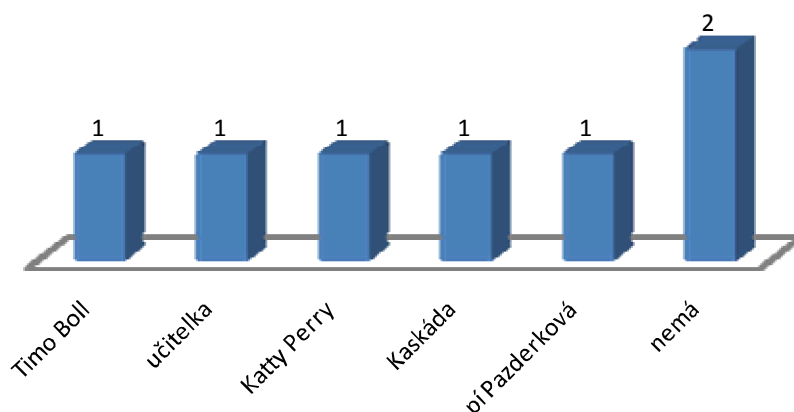
Graf č. 15 - členění respondentů podle zájmových aktivit

Při pohledu na graf č. 15 je zřejmé, že pouze 3 dotazovaní docházejí na výtvarný kroužek. Je to zřejmě z důvodu, že žáci nepocítují nutnost zvyšovat si znalosti o předmětu, který mají více rozšířený při běžné výuce. Nejvíce respondentů dochází na hru na hudební nástroj a téměř shodný počet se zajímá o informatiku. Ačkoli v této třídě vyplňovalo dotazníky pouze 7 žáků, je patrné, že jejich zájem o volnočasové činnosti je široký.

Otázka č. 15 Kdo je tvůj idol?

Graf č. 16 - členění respondentů podle idolů

Respondenti ze tříd školy s výtvarným zaměřením mají každý jiný idol, což je možné vidět z výše uvedeného grafu č. 16. Kromě dvou, kteří nemají idol žádný, se zbylí žáci ztotožňují každý s někým jiným.

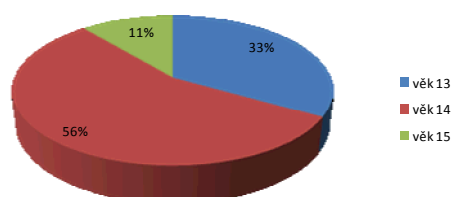
ZŠ praktická a ZŠ speciální Liberec, Orlí – praktická třída

Tato škola se nachází v samotném centru města Liberce, ve čtvrti zvané Staré Město. Nemá sice konkrétní zaměření z hlediska zájmových aktivit, ale je specifická tím, že ji navštěvují žáci, kteří nejsou z mentálního hlediska schopni vyhovět požadavkům běžné základní školy, a tak navštěvují základní školu praktickou nebo nárokům základní školy praktické, pak jsou přeřazeni do základní školy speciální.

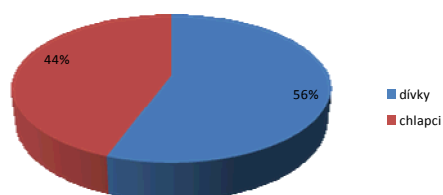
Výzkum byl zaměřen na žáky základní školy praktické, z důvodu většího počtu dětí ve třídě oproti škole speciální.

Otázky č. 1 a 2 Věk a pohlaví

Graf č. 17 - členění respondentů podle věku

Graf č. 18 - členění respondentů podle pohlaví

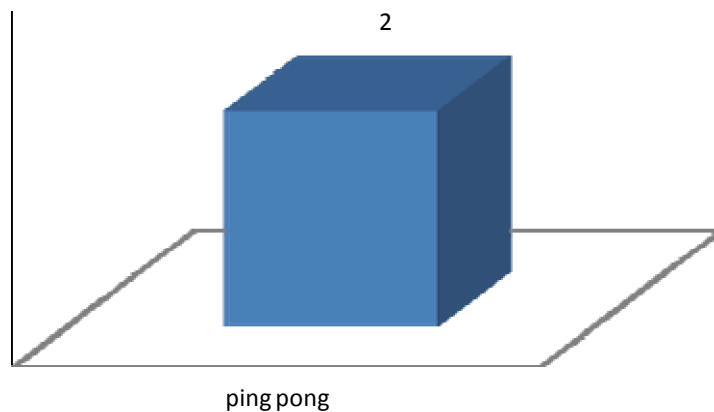

V sedmé třídě základní školy praktické a speciální Orlí bylo přítomno 9 respondentů, z toho 56% dívek a 44% chlapců. Zásadou grafu č. 17 je možné vidět, že největší

část tvoří respondenti ve věku čtrnácti let (56%), další velkou skupinou jsou třináctiletí (33%) a nejméně je patnáctiletých (11%).

Otázka č. 8 Kterou z uvedených zájmových aktivit navštěvuješ?

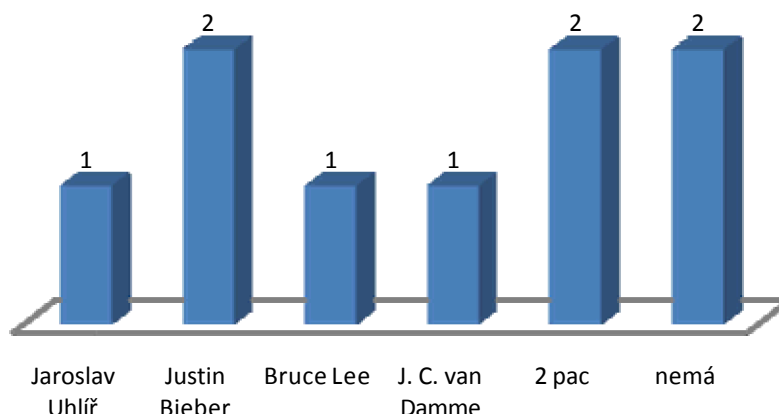
Graf č. 19 - členění respondentů podle zájmových aktivit

Z grafu č. 19 je zřejmé, že se žáci z třídy praktické školy nevěnují skoro žádným zájmovým aktivitám. Z devíti respondentů, kteří se výzkumu účastnili, docházejí pouze dva na zájmový kroužek, shodou okolností na stejný (ping pong). Ačkoli nabídka zájmových kroužků školy je dostačující a srovnatelná s jakoukoli jinou základní školou (viz příloha č. 6), ve skutečnosti většina žáků druhého stupně této školy nemá o žádnou z nabízených aktivit zájem.

Otázka č. 15 Kdo je tvůj idol?

Graf č. 20 - členění respondentů podle idolů

Z grafu č. 20 je zřejmé, že skoro každý z devíti respondentů se identifikuje s nějakým idolem. Dva žáci uznávají zástupce bojového umění a ostatní mají idol z hudební oblasti. Ovšem i mezi těmito respondenty jsou dva, kteří nemají idol žádný. Je proto velmi uspokojivé, že se odpovědi ohledně idolů nijak zvlášť neliší od žáků běžných škol.

6.2 Interpretace výsledků – 2. část

Tato část bakalářské práce se orientuje na interpretaci výsledků provedeného výzkumu z pohledu oslovených respondentů z pěti základních škol s různou specializací. Již je známo, jakým volnočasovým aktivitám se věnují (viz Interpretace výsledků – 1. část) a nyní je třeba si ukázat, zda jim vyhovuje nabídka zájmových aktivit jejich kmenové školy a jestli tuto nabídku využívají. Z výzkumu také vyplývá, kolik času respondentům zabere domácí příprava na zájmové kroužky a kolik času jim týdně věnují. V neposlední řadě výsledky ukazují, zda by se respondenti zvolili svou zálibu jako budoucí povolání a jak se o kroužcích dozvěděli.

Pro potřebu této bakalářské práce nebudou nadále jednotlivé základní školy označovány jejich celým názvem, ale pouze svou specializací - hudební, počítačová, sportovní, výtvarná a praktická.

Otázka č. 3 Dáváš přednost nabídce zájmových aktivit ve tvé ZŠ před jinými aktivitami?

tabulka č. 1	Hudební	Počítačová	Sportovní	Výtvarná	Praktická	celkem
ano	13	3	9	5	2	32
ne	5	20	18	2	7	52

Respondentům ze všech zkoumaných základních škol bývá každoročně nabízena jejich kmenovou školou celá škála zájmových aktivit (viz přílohy č. 2 - 6). Tyto aktivity jsou velmi různorodé a žáci si mohou vybrat od sportovních činností přes umělecké až po atypické, jako je např. vaření. Z tabulky č. 1 je však patrné, že ne všichni žáci tuto nabídku upřednostňují. Většina respondentů z počítačové školy výrazně dává přednost jiným nabídkám (87%). Důvodem by mohlo být převážně umělecké zaměření jejich aktivit (viz graf č. 7), které jim kmenová škola nenabízí. Oproti tomu většina žáků (72%) z hudební školy vyhledává školou nabízené kroužky, což je zřejmě způsobeno jejich velkým zájmem o hudbu, kterou jim škola v dostatečné míře nabízí. Zajímavé jsou také výsledky z praktické třídy, kdy nabídce školy dávají přednost 2 respondenti a zbylých 7 nikoli a přitom nenavštěvují vůbec žádné zájmové aktivity ve svém volném čase (viz graf č. 19). Ve sportovní třídě většina (67%) respondentů neupřednostňuje nabídku aktivit své školy, což je zřejmě způsobeno velkou rozmanitostí jejich zájmových kroužků (viz graf č. 11), které škola nenabízí. Respondenti ve výtvarné třídě naopak využívají volnočasové aktivity pořádané svou školou (71%).

Otázka č. 4 Jsi spokojen s nabídkou zájmových aktivit ve tvé ZŠ?

tabulka č. 2	Hudební	Počítačová	Sportovní	Výtvarná	Praktická	celkem
ano	15	17	11	7	9	59
ne	3	6	16	0	0	25

Jak již bylo uvedeno výše, každá z oslovených škol nabízí svým žákům pestrou paletu volnočasových aktivit, není však možné vyhovět všem zájmům. Z toho také vyplývá žebříček spokojenosti mezi žáky. Úplná spokojenost (100%) s nabídkou aktivit své kmenové školy je ve výtvarné a praktické třídě. Zcela nepochopitelné se to jeví

u praktické třídy, jelikož z tabulky č. 1, jakož i z grafu č. 7 vyplývá, že pouze 2 žáci využívají zájmový kroužek své školy. Také hudební a počítačová třída je z velké části spokojena s aktivitami ve své škole, což je možné vysledovat z tabulky č. 2 (hudební = 83%, počítačová = 73%). Oproti tomu žáci sportovní třídy jsou převážně nespokojeni s nabízenými zájmovými kroužky (59%), což je opět důsledkem značné rozmanitosti jejich zájmů.

Otázka č. 5 Jsi rád, že máš zájmové aktivity v budově školy?

tabulka č. 3	Hudební	Počítačová	Sportovní	Výtvarná	Praktická	celkem
ano	17	22	23	7	9	78
ne	1	1	4	0	0	6

Všechny základní školy, ve kterých byl vykonáván průzkum, nabízí svým žákům celou řadu zájmových aktivit. Velkou výhodou je především to, že se uskutečňují na půdě školy. Žáci na ně docházejí po ukončení vyučování. Jak vypovídají výsledky z tabulky č. 3, žáci sami tuto výhodu velmi oceňují. Ve výtvarné a praktické třídě nebyl nikdo, kdo by v tom spatřoval nějaká negativa, ačkoli z praktické školy tyto kroužky nenavštěvují zdaleka všichni, jak již bylo uvedeno výše. Také v hudební a počítačové třídě došlo ke vzácné shodě, kdy záporně odpověděl vždy jen jeden respondent. Respondenti ve sportovní třídě jsou také rádi, že mohou chodit na své zájmové aktivity v budově školy, ačkoli se objevilo malé procento (15%) těch, kteří odpověděli záporně. Výzkum tedy jasně ukázal na velkou spokojenost respondentů ze všech vybraných škol (93%) s možností docházení na kroužky v rámci své kmenové školy.

Otázka č. 6 Vyhovuje ti množství zájmových aktivit ve tvé škole?

tabulka č. 4	Hudební	Počítačová	Sportovní	Výtvarná	Praktická	celkem
ano	17	21	13	7	9	67
ne	1	2	14	0	0	17

Jak již bylo uvedeno výše, každá z oslovených základních škol nabízí svým žákům celou řadu volnočasových aktivit a záleží jen na nich, zda této nabídce využijí.

Stoprocentní spokojenost s množstvím zájmových kroužků byla průzkumem zjištěna na výtvarné a praktické škole. Skoro stejné procento vyšlo i v hudební třídě, kde pouze jednomu respondentovi nevyhovuje množství nabízených zájmových aktivit jeho kmenovou školou. Pouze o jednoho nespokojeného respondenta více než hudební třída má třída počítačová. Zcela odlišný výsledek ukazuje výše uvedená tabulka č. 4 u sportovní třídy, kde je procento spokojenosti nabízených aktivit nižší (48%) než u nespokojených respondentů. Díky tomuto výsledku došlo k potvrzení odpovědi na výše uvedenou otázku č. 4 (Jsi spokojen s nabídkou zájmových aktivit ve tvé ZŠ?), ve kterých nebylo spokojeno s nabídkou volnočasových aktivit 59% dotazovaných.

Otázka č. 7 Vyhovuje ti zaměření zájmových aktivit ve tvé škole?

tabulka č. 5	Hudební	Počítačová	Sportovní	Výtvarná	Praktická	celkem
ano	16	19	8	7	9	59
ne	2	4	19	0	0	25

Všechny dotazované základní školy mají v nabídce velké množství zájmových aktivit, a jak jsou oslovení respondenti s tímto množstvím spokojeni, bylo předvedeno výše (viz otázka č. 6). Nyní je třeba se orientovat na spokojenost respondentů se zaměřením volnočasových aktivit. Výtvarná i praktická třída dosáhla opět shodného výsledku, díky němuž je zřejmé, že všem dotazovaným vyhovuje zaměření zájmových aktivit v jejich kmenové škole. Většině respondentů (70%) ve sportovní třídě nevyhovuje nabízené zaměření volnočasových činností, což opět souvisí s pestrostí jimi zvolených kroužků (viz graf č. 11), které jejich kmenová škola nemá v nabídce (viz příloha č. 4). Většině žáků z hudební třídy (89%) vyhovuje zaměření zájmových aktivit, ačkoli ne všechny se týkají hudebního žánru (viz příloha č. 2). Také v počítačové třídě dosahuje velké procento (83%) dotazovaných kladných odpovědí, což má na svědomí skutečně pestrá paleta nabízených aktivit (viz příloha č. 3).

Otázka č. 9 Proč sis vybral výše uvedenou zájmovou aktivitu?

tabulka č. 6	Hudební	Počítačová	Sportovní	Výtvarná	Praktická	celkem
baví	14	11	21	6	0	52
nebaví	2	2	1	0	0	5
nevím	2	4	5	1	2	14

Ačkoli tato otázka patřila mezi otevřené, nebyly nalezeny jiné odpovědi než „baví, nebaví a nevím“. Zjištěné výsledky mohly být tudíž zapracovány do jednoduché tabulky. Otázka č. 9 úzce souvisí s otázkou č. 8 (Kterou z uvedených zájmových aktivit navštěvuješ?), která byla rozebrána výše.

Při porovnání výsledků zanesených v tabulce č. 6 je zřejmé, že respondenti z hudební, počítačové, sportovní i výtvarné třídy navštěvují svou zájmovou aktivitu z důvodu, že je baví. Všichni dotazovaní z praktické třídy neodpověděli, pouze dva napsali, že nevědí, proč si vybrali výše uvedenou zájmovou aktivitu.

Otázka č. 10 Kolik času týdně věnuješ vybrané aktivitě?

tabulka č. 7	Hudební	Počítačová	Sportovní	Výtvarná	Praktická	celkem
méně než hodinu	0	1	2	0	2	5
1-3 hodiny	7	9	12	6	0	34
4-6 hodin	4	3	10	0	0	17
více než 6 hodin	7	4	3	1	0	15

Skoro všichni dotazovaní docházejí na nějaký zájmový kroužek, ať pořádaný jejich kmenovou školou nebo nějakou jinou organizací a výsledky v tabulce č. 7 ukazují, kolik času na něm tráví. Žáci z hudební třídy věnují svým zájmovým aktivitám dostatek času, 39% více než 6 hodin a stejné procento 1-3 hodiny týdně. 4-6 hodin za týden stráví na kroužcích 22% respondentů. V počítačové třídě je nejvíce dotazovaných (39%), kteří svým volnočasovým aktivitám věnují 1-3 hodiny za týden (26% respondentů neodpovědělo na tuto otázku). Nejvyšší procento těch, kteří tráví na kroužcích 1-3 hodiny týdně je též na sportovní škole (44%) i na škole výtvarné (86%). Zcela odlišné jsou výsledky z praktické třídy, ve které odpovídali pouze dva žáci a ti tráví méně než hodinu týdně na zájmové činnosti.

Otázka č. 11 Potřebuješ nějaký čas na domácí přípravu?

tabulka č. 8	Hudební	Počítačová	Sportovní	Výtvarná	Praktická	celkem
ano	17	14	18	5	2	56
ne	1	3	9	2	0	15

Otázka č. 12 Pokud ano, kolik?

tabulka č. 9	Hudební	Počítačová	Sportovní	Výtvarná	Praktická	celkem
méně než hodinu	7	8	9	3	2	27
1-3 hodiny	8	5	9	2	0	24
4-6 hodin	2	1	0	0	0	3
více než 6 hodin	0	0	0	0	0	0

Otázky č. 11 a 12 spolu velmi úzce souvisí. Existují zájmové aktivity, na které je žádoucí se připravovat (např. hra na hudební nástroj, jazykový kroužek aj.) a ty, na které je velmi obtížné provádět pravidelnou domácí přípravu (např. keramika či rybářství). Jak je zřejmé z tabulky č. 8, převážná většina dotazovaných ze všech pěti škol (67%) se doma na svou zájmovou činnost připravuje. Zajímavá informace vyplynula u výsledku z praktické třídy, kde na položenou otázku č. 11 (Potřebuješ nějaký čas na domácí přípravu?) odpověděli pouze dva dotazovaní a to kladně. Jelikož bylo na základě grafu č. 19 prokázáno, že oba respondenti docházejí na ping pong, není zcela jasné, kde svou domácí přípravu provozují, a to méně než hodinu týdně (viz tabulka č. 9). Většina respondentů sportovní třídy (67%) se na svoje záliby potřebuje připravovat, a to přesně polovina méně než hodina a druhá polovina 1-3 hodiny za týden. Ve výtvarné třídě také převládá kladná odpověď (71%), z čehož 60% dotazovaných provádí domácí přípravu méně než hodinu a zbylých 40% 1-3 hodiny týdně. Někteří žáci z počítačové třídy se také doma připravují na své zájmové aktivity (61%), ostatní se buď nepřipravují (13%) nebo na tuto otázku neodpověděli (26%). Nejvíce respondentů se připravuje méně než hodinu (57%), poté následují ti, kteří se přípravě věnují 1-3 hodiny (36%) a zbývajících dotazovaných (7%) se připravují 4-6 hodin týdně. V hudební třídě potřebuje čas na domácí přípravu 94% respondentů, z čehož 41% méně než hodinu, 47% 1-3 hodiny a 12 % 4-6 hodin za týden.

Otázka č. 13 Spojuješ volbu zájmové aktivity se svým budoucím povoláním?

tabulka č. 10	Hudební	Počítačová	Sportovní	Výtvarná	Praktická	celkem
ano	8	5	4	0	0	17
ne	10	14	23	7	2	56

Lze předpokládat, že žáci sedmých tříd se ještě nezabývají otázkou svého budoucího povolání. Ani nejsou ve věku, kdy by museli přemýšlet o dalším možném studiu. Jsou však již dostatečně staří, aby si uvědomovali, zda svou zájmovou aktivitu chtějí v budoucnu provozovat v ještě větší míře, popřípadě si ji zvolit jako své budoucí povolání. Průzkum ukázal, že většina všech dotazovaných (67%) nespojuje své volnočasové činnosti s volbou povolání (13% dotazovaných na tuto otázku neodpovědělo).

Otázka č. 14 Jak ses dozvěděl o nabídce zájmových aktivit?

tabulka č. 11	Hudební	Počítačová	Sportovní	Výtvarná	Praktická	celkem
rodiče	13	4	6	2	0	25
nástěnka	1	0	0	0	0	1
tř. učitel	7	6	14	2	2	31
kamarád	4	6	9	2	0	21
internet	0	2	8	0	0	10
jinak	3	4	7	1	0	15

V tabulce č. 11 jsou uvedeny konkrétní zdroje, jejichž prostřednictvím se respondenti dozvěděli o zájmových aktivitách. Celkový součet (103) ukazuje na to, že někteří z dotazovaných označili více zdrojů. Přesto nejvíce informací předali třídní učitelé (30%) a další pořadí je následující: 24% rodiče, 20% kamarádi, 15% jiný zdroj, 10% internet a 1% nástěnka. Je velmi důležité, aby se žáci o zájmových činnostech dozvěděli, ať již je zdrojem kdokoli.

7 Závěry šetření

Cílem bakalářské práce bylo porovnat nabídku zájmových aktivit a její využití žáky 2. stupně vybraných základních škol s různým zaměřením. Jednalo se o pět libereckých základních škol s hudebním, počítačovým, sportovním a výtvarným

zaměřením a školu praktickou. Všechny tyto školy nabízejí svým žákům velké množství zájmových kroužků (viz přílohy č. 2 - 6) a jaká je jejich využitelnost žáky 2. stupně základních škol, konkrétně ze sedmých tříd, je možné nalézt v empirické části bakalářské práce.

Předpoklad č. 1

Lze předpokládat, že více než polovina žáků 2. stupně základních škol vyhledává zájmové aktivity související se specializací své kmenové školy.

Výzkumný projekt byl proveden v sedmých třídách pěti základních škol s různým zaměřením. Ve čtyřech školách se žáci mohou věnovat volnočasovým činnostem souvisejícím se specializací svých škol, ovšem ve škole praktické to možné není. Tento předpoklad lze tedy vyhodnotit u těchto základních škol:

- ZŠ a ZUŠ Jabloňová, Liberec, hudební zaměření
- ZŠ Vrchlického, Liberec, počítačové zaměření
- ZŠ Liberec, Sokolovská, sportovní zaměření
- ZŠ Liberec, Sokolovská, odloučené pracoviště náměstí Míru, výtvarné zaměření

Celkový počet dotazovaných byl 84, po odečtení devíti žáků ze základní školy praktické jich zbývá 75. Na základě otázky č. 8 (Kterou z uvedených zájmových aktivit navštěvuješ?) je možné výše uvedený předpoklad potvrdit či vyvrátit. Z grafů č. 3, 7, 11 a 15 lze vyčíst, že pouze 29 respondentů dochází ve svém volném čase na zájmový kroužek zaměřený na specializaci své kmenové školy. Celkově to činí 37%.

Předpoklad se nepotvrdil.

Předpoklad č. 2

Lze předpokládat, že více než polovina žáků 2. stupně základních škol upřednostňuje nabídku zájmových aktivit ve své kmenové škole.

Každá ze zkoumaných základních škol předkládá svým žákům pestrou paletu zájmových aktivit, což jim skýtá celou řadu výhod – žáci nemusí za svou aktivitou dojíždět, často zájmový kroužek navazuje na konec vyučování, do kroužku chodí se svými kamarády ze školy, aj.

Potvrzení nebo vyvrácení předpokladu č. 2 lze najít v odpovědích na otázku č. 3 (Dáváš přednost nabídce zájmových aktivit ve tvé ZŠ před jinými aktivitami?). Nyní je již možné vycházet z celkového počtu dotazovaných (84), jelikož se tato otázka vztahuje i na žáky ze školy praktické. Hodnoty v tabulce č. 1 stanovují, že pouze 32 respondentů upřednostňuje nabídku ve své kmenové škole. Celkově to činí 38%.

Předpoklad se nepotvrdil.

8 Moje doporučení

Z konečných výsledků šetření vyplývá, že žáci 2. stupně různých základních škol nevyhledávají a ani neupřednostňují nabídku zájmových aktivit svých kmenových škol. Je to zřejmě nedostatečnou propagací a informovaností. Důvodem by mohl být i fakt, že většina kroužků je pořádána školní družinou a žáci sedmých tříd o ně nemají zájem. Z vlastní zkušenosti vím, informační leták o školních volnočasových aktivitách obdrží rodiče na třídních schůzkách na začátku školního roku, ale většina tuto informaci svým dětem již nepředá. Proto bych doporučovala věnovat více pozornosti rodičům a lépe je informovat o výhodách trávení volného času jejich dětí na kroužcích přímo v budově školy.

Další možnou variantou, jak přivést děti na zájmové kroužky pořádané jejich kmenovou školou, je zdůraznění nabídky volnočasových aktivit na webových stránkách školy. Téměř všichni žáci druhého stupně tráví velké množství svého volného času u počítače a předpokládám, že se alespoň jednou podívali na webové stránky své školy. Pokud by byla nabídka volnočasových aktivit s uvedením veškerých výhod na předních místech stránek, je možné, že by se někteří z nich nechali lákat.

Závěr

Volný čas je pojem, který chápe každý z nás možná odlišně, jedno je však společné. Jedná se o dobu, kterou chceme trávit podle svých představ a nechceme o ni přijít. Volný čas mají malé i starší děti, studenti, lidé mladší, střední i starší generace, stejně jako důchodci. Někdo tráví volný čas lenošením, někdo aktivním sportem, jiný vědomostními zájmy a někteří i prací. Zkrátka záleží jen na nás, jak se svým volným časem naložíme.

Pokud se jedná o děti středního školního věku, o kterých je celá bakalářská práce, mohl by jim jejich volný čas kdekdo závidět. Mají velkou výhodu, že nejsou již tak malí, aby je dospělí zrazovali od různých aktivit s tím, že je nezvládnou. Na druhou stranu nejsou ještě plnoletí, aby od nich dospělí očekávali zodpovědná rozhodnutí, tudíž mohou chodit na kroužky, které je k ničemu nezavazují. Tyto děti často navštěvují nejrozličnější aktivity od raného dětství, kdy je k nim přivedli jejich rodiče. Někteří na ně docházejí rádi a chtějí v nich pokračovat, jiní se zaměřují na odlišné činnosti nebo tráví svůj volný čas nicneděláním a „poflakováním se“ s kamarády a různými partami stejně smýšlejícími.

Výběr volnočasových aktivit ve starším školním věku velmi ovlivňuje naše budoucí zájmy, někdy i výběr povolání. Je mnoho lidí, kteří svůj volný čas trávili takovými zájmovými činnostmi, na které docházeli rádi, a proto o ně chtějí vzbudit zájem u svých potomků. Existují i takové aktivity (např. hra na hudební nástroj či zpěv), které se přenášejí z generace na generaci, a to především díky vrozenému talentu. Je tedy možné říci, že rodiče mohou z velké části ovlivňovat trávení volného času svých dětí. Neplatí to však jen u plnohodnotného naplňování volného času, ale i u tzv. nicnedělání. Pokud dítě vidí, jak rodiče celé odpoledne tráví u televize, chtějí svoje volno trávit podobně. Dopřejme proto svým dětem dostatek volnosti, aby si volný čas mohli rozvrhnout podle vlastního rozhodnutí, ale dávejme jim také dobrý příklad, jak tuto dobu trávit aktivně a smysluplně.

Seznam použité literatury

- CENKOVÁ, T. *Jak přežít pubertu svých dětí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 168 s. ISBN 978-80-247-2913-8.
- ČERMÁK, I. *Lidská agrese*. 1. vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. 204 s. ISBN 80-902614-1-8.
- FISCHER, S. ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-2781-3.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- HÁJEK, B. a kol. *Děti, vedoucí, volný čas*. 1. vyd. Praha: IDM MŠMT, 2004. 120 s. ISBN 80-86784-06-01.
- HÁJEK, B. a kol. *Pedagogické ovlivňování volného času*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1.
- HÁJEK, B. PÁVKOVÁ, J. *Školní družina*, 2. vyd. Praha: Portál, 2007. 149 s. ISBN 978-80-7367-268-3.
- HOLEYŠOVSKÁ, A. *Rok ve školní družině*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 166 s. ISBN 80-7178-752-3.
- MATOUŠEK, O. KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
- NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia 1999. 287 s. ISBN 80-200-0690-7.
- SAK, P. *Proměny České mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8.
- PÁVKOVÁ, J. *Průvodce studiem oboru pedagogika volného času*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. 29 s. ISBN 80-7083-757-8.
- PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6.
- PRŮCHA, J. a kol. *Pedagogický slovník*. 5. vyd. Praha: Portál, 2008. 322 s. ISBN 978-80-7367-416-8.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie problémových dětí a mládeže*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2000. 125 s. ISBN 80-7083-378-5.

VALIŠOVÁ, A. *Asertivita v rodině a ve škole*. 2. vyd. Jinočany: H+H, 1994. 152 s. ISBN 80-85787-29-6.

Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR č. 432/1992 Sb., o střediscích pro volný čas dětí a mládeže.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Internetové zdroje

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*.

Poslední aktualizace 2006-10-06. [cit. 2010-10-09]. Dostupné z:

<<http://www.msmt.cz/socialni-programy/volny-cas-a-prevence-u-deti-a-mladeze?highlightWords=voln%C3%BD+%C4%8Das+prevence+d%C4%9Bt%C3%AD+ml%C3%A1de%C5%BEE>>.

Seznam grafů

Graf č. 1	Členění respondentů podle věku
Graf č. 2	Členění respondentů podle pohlaví
Graf č. 3	Členění respondentů podle zájmových aktivit
Graf č. 4	Členění respondentů podle idolů
Graf č. 5	Členění respondentů podle věku
Graf č. 6	Členění respondentů podle pohlaví
Graf č. 7	Členění respondentů podle zájmových aktivit
Graf č. 8	Členění respondentů podle idolů
Graf č. 9	Členění respondentů podle věku
Graf č. 10	Členění respondentů podle pohlaví
Graf č. 11	Členění respondentů podle zájmových aktivit
Graf č. 12	Členění respondentů podle idolů
Graf č. 13	Členění respondentů podle věku
Graf č. 14	Členění respondentů podle pohlaví
Graf č. 15	Členění respondentů podle zájmových aktivit
Graf č. 16	Členění respondentů podle idolů
Graf č. 17	Členění respondentů podle věku
Graf č. 18	Členění respondentů podle pohlaví
Graf č. 19	Členění respondentů podle zájmových aktivit
Graf č. 20	Členění respondentů podle idolů

Seznam tabulek

Tabulka č. 1	Dáváš přednost nabídce zájmových aktivit ve tvé ZŠ před jinými aktivitami?
Tabulka č. 2	Jsi spokojen s nabídkou zájmových aktivit ve tvé ZŠ?
Tabulka č. 3	Jsi rád, že máš zájmové aktivity v budově školy?
Tabulka č. 4	Vyhovuje ti množství zájmových aktivit ve tvé škole?

Tabulka č. 5 Vyhovuje ti zaměření zájmových aktivit ve tvé škole?

Tabulka č. 6 Proč sis vybral výše uvedenou zájmovou aktivitu/aktivity?

Tabulka č. 7 Kolik času týdně věnuješ vybrané aktivitě/aktivitám?

Tabulka č. 8 Potřebuješ nějaký čas na domácí přípravu?

Tabulka č. 9 Pokud ano, kolik?

Tabulka č. 10 Spojuješ volbu zájmové aktivity/aktivit se svým budoucím povoláním?

Tabulka č. 11 Jak ses dozvěděl o nabídce zájmových aktivit?

Přílohy

Příloha č. 1 – dotazník

Příloha č. 2 – nabídka zájmových aktivit ZŠ a ZUŠ Jabloňová, hudební

Příloha č. 3 – nabídka zájmových aktivit ZŠ Vrchlického, počítačová

Příloha č. 4 – nabídka zájmových aktivit ZŠ Liberec, Sokolovská, sportovní

Příloha č. 5 – nabídka zájmových aktivit ZŠ Liberec Sokolovská, odloučené
pracoviště náměstí Míru, výtvarná

Příloha č. 6 – nabídka zájmových aktivit ZŠ praktická a ZŠ speciální Liberec, Orlí,
praktická

Dotazník

1) Věk

2) Pohlaví

chlapec dívka

3) Dáváš přednost nabídce zájmových aktivit ve tvé ZŠ před jinými aktivitami?

ano ne

4) Jsi spokojen s nabídkou zájmových aktivit ve tvé ZŠ?

ano ne

5) Jsi rád, že máš zájmové aktivity v budově školy?

ano ne

6) Vyhovuje ti množství zájmových aktivit ve tvé škole?

ano ne

7) Vyhovuje ti zaměření zájmových aktivit ve tvé škole?

ano ne

8) Kterou z uvedených zájmových aktivit navštěvuješ – je možné i více
odpovědí:

taneční kroužek	jazykový	pěvecký	výtvarný
informatika	keramika	vaření	kynologický
dramatický	rybářský	hra na hudební nástroj	

sportovní – napiš jaký -----

jiný – napiš jaký -----

9) Proč sis vybral výše uvedenou zájmovou aktivitu/aktivity?

10) Kolik času týdně věnuješ vybrané aktivitě/aktivitám?

méně než hodinu 1 – 3 hodiny 4 – 6 hodin více než 6 hodin

11) Potřebuješ nějaký čas na domácí přípravu?

ano ne

12) Pokud ano, kolik?

méně než hodinu 1 – 3 hodiny 4 – 6 hodin více než 6 hodin

13) Spojuješ volbu zájmové aktivity/aktivit se svým budoucím povoláním?

ano ne

14) Jak ses dozvěděl o nabídce zájmových aktivit?

rodiče nástěnka tř. učitel kamarád internet jinak

15) Kdo je tvůj idol?

Zájmové kroužky – ZŠ a ZUŠ Jabloňová

Nepovinné předměty

Individuální logopedická péče	18 žáků
Přípravný zpěv	61 žáků
Sborový zpěv Karolka	44 žáků
Sborový zpěv Carola	81 žáků
Lidová muzika	11 žáků

Zájmové kroužky

Angličtina 1. třídy
Angličtina 2. třídy
Vaření ŠD
Aerobic (2x)
Pohybové hry ŠD
Keramický
Florbal
Dramatický kroužek
Výtvarný ŠD
Baseball
Drátkování (3x)
Recitační kroužek

Zájmové kroužky – ZŠ Vrchlického

Anglická konverzace	II. stupeň
Literární praktika (školní časopis)	II. stupeň
Sportovní hry - netradiční sporty	4. až 5. ročník

Studijní a zájmové útvary placené rodiči

400,- Kč za pololetí při 1 hodině týdně / 400,- Kč za čtvrtletí při 2 hodinách týdně

Keramický kroužek	3. až 9. ročník
-------------------	-----------------

250,- Kč za pololetí při 1 hodině týdně / 250,- Kč za čtvrtletí při 2 hodinách týdně

"Šikuláček"	1. až 2. ročník
"Vařečka"	2. až 4. ročník
Cvičení z ČJ	9. ročník
Cvičení z matematiky	9. B
Digitální fotografie	6. až 7. ročník
Digitální video	8. až 9. ročník
Dramatická výchova	3. až 9. ročník
Programování	7. až 9. ročník
Psaní všemi 10	5. až 9. ročník
Sboreček	2. až 5. ročník
Španělština	5. až 9. ročník
Výtvarná výchova	1. až 2. ročník
Výtvarná výchova	3. až 4. ročník
Word, Excel - základní programy PC	4. ročník
Základy AJ	1. a 2. ročník
Zpracování a tisk časopisů a brožur	6. až 9. ročník
Zpracování prezentací	4. až 5. ročník

**200,- Kč za pololetí při 1 hodině týdně / 200,- Kč za čtvrtletí při 2
hodinách týdně**

Aerobik + gymnastika	1. až 4. ročník
Biatlon (střelba a běh, běh na lyžích)	4. až 6. ročník
Pohybové a míčové hry	3. až 5. ročník
Sebeobrana, pádová technika	6. až 9. ročník
Sportovní střelba ze vzduchovky	4. až 6. ročník
Zájmová TV - florbal	1. až 3. ročník
Zájmová TV - florbal	4. až 6. ročník
Zájmová TV - florbal (chlapci)	7. až 9. ročník
Zájmová TV - florbal (výběrový)	3. až 5. ročník
Zájmová TV - fotbal	1. až 5. ročník
Zájmová TV - míčové hry	1. ročník
Zájmová TV - míčové hry	2. ročník
Zájmová TV - stolní tenis	1. až 4. ročník
Zájmová TV - volejbal (odbíjená)	5. až 9. ročník

Předměty a kroužky mimo platbu

Výběrový basket (chlapci)	9. ročník
---------------------------	-----------

Zájmové kroužky – ZŠ Sokolovská

plavání pro začátečníky	1. – 2. tř.	300 Kč / pololetí
výtvarné činnosti a keramika	1. – 8. tř.	400 Kč / pololetí
tvořivá informatika	6. – 9. tř.	200 Kč / pololetí
nadstavbová VV – příprava na talent.zk.	7. – 9. tř.	400 Kč / pololetí
redakční – publicistický	5. – 9. tř.	100 Kč / pololetí
sportovní hry	1. – 3. tř.	100 Kč / pololetí
atletika	3. – 5. tř.	100 Kč / pololetí
anglický jazyk	1. – 2. tř.	400 Kč / pololetí
informatika	3. – 6. tř.	200 Kč / pololetí
volný přístup na internet	5. – 9. tř.	100 Kč / pololetí

Kroužky ŠD bez poplatku

ZŠ

sportovní
gymnastika

plavecký

výtvarný

Zájmové kroužky – ZŠ Sokolovská – odloučené pracoviště náměstí Míru

odívání, návrhy a realizace	6. – 9. tř	400 Kč / pololetí
kytarový pro pokročilé	4. – 9. tř	400 Kč / pololetí
hra na flétnu začátečníci	2. – 5. tř.	300 Kč / pololetí
hra na flétnu pokročilí	2. – 5. tř.	300 Kč / pololetí
florbal	2. – 5. tř	100 Kč / pololetí
zkoumáme přírodu	5. – 8. tř.	100 Kč / pololetí
výtvarné činnosti a keramika	1. – 8. tř.	400 Kč / pololetí
anglický jazyk	1. – 2. tř.	400 Kč / pololetí
programování	7. – 9. tř.	200 Kč / pololetí
Kroužky ŠD bez poplatku		pohybové hry
		míčové hry
		dovedné ruce
		plavecký

Zájmová činnost - ZŠ praktická a ZŠ speciální, Orlí

KROUŽEK	VYUČUJÍCÍ	DEN	ČAS	KOMU JE URČEN
Pohybové hry	M. Tomasová	pondělí	13,30 – 14,15	ZŠS, 1.-6. roč. ZŠP (dívky)
Flétna	D. Kotlár	pondělí	12,30 – 13,15	všem žákům
Stolní tenis	R. Richterová, R. Minářová	středa	13,00 – 14,30	všem žákům
Hudební kroužek	Z. Turková, D. Kotlár	středa	13,30 – 14,15	ŠD
Počítače	J. Koděrová	čtvrtek	13,30 – 14,15	všem žákům
Keramika	J. Daňková, Z. Špánová	čtvrtek	12,30 – 14,30	všem žákům
Výtvarný kroužek	Z. Turková	čtvrtek	13,45 - 14,30	ŠD